

รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๔๖

(สมัยสามัญ สมัยที่สอง)

วันจันทร์ที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๓๕ ถึง ครั้งที่ ๕๓ (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) เล่ม ๓ พ.ศ. ๒๕๖๖

สารบัญ

ครั้งที่ ๕๖/๒๕๗๗ (สามัญ)

๑. เรื่องร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๕ (ต่อ) ๓๒๕๗-๓๒๕๒
๒. เรื่องร่างพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ
บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพา- ๓๒๕๒-๓๓๓๒
ณิชย์ พ.ศ. ๒๕๗๗

หน้า	บรรทัด	คำผิด	คำถูก
๓๑๒๓	๑๓	ไต้รัจ	ไต้รัค
๓๑๒๔	๓	มตรา	มาตรา
๓๑๒๕	๖	ไต้รัค	ไต้รัค
๓๑๓๕	๓	ฉัระยุท	ฉัระยุท
๓๑๖๘	๖ (จากท้าย)	กรรมาธิการ	กรรมาธิการ
๓๑๘๐	๒	ยุคติกรรม	ยุคติกรรม
๓๑๘๘	๖	หลง	หลง
๓๒๐๘	๘	ข่มข่ม	ข่มข่ม
๓๒๓๐	๑๗	ข่มข่ม	ข่มข่ม
๓๒๒๔	๖	ชวิต	ชวิต
๓๒๒๕	๓	ทองอยู่	ทองอยู่
๓๒๕๐	๑๒	หอดง	หอดง
๓๒๕๖	๓	แก้	แก้
๓๒๕๐	๒	กรรมาธิการ	กรรมาธิการ
๓๒๕๕	๑๗	ขอให้	ขอให้
๓๒๖๓	๑๗	ข้าพเจ้าพเจ้า	ข้าพเจ้า
๓๒๖๘	๑๗	เราจะ	เราจะ
๓๒๗๖	๑๓	จำกัด	จำกัด
๓๒๗๗	๘	ใน	ใน

หน้า	บรรทัด	คำผิด	คำถูก
๓๒๘๐	๓๓	กรรมการ	กรรมาธิการ
๓๒๘๕	๕	ตาม	ตาม
๓๓๐๘	๓๘	แป	แปร
๓๓๓๒	๓๘	ปรากฏ	ปรากฏ
๓๓๓๔	๕	กฎหมาย	กฎหมาย
๓๓๓๘	๖	กรรมาธิการ	กรรมาธิการ
๓๓๓๘	๓๖	ไป	ไป
๓๓๓๒	๕	บัญญัติ	บัญญัติ
๓๓๓๘	๓๕	บันทึก	บันทึก
๓๓๓๒	๓๒	หนังสือ	หนังสือ
๓๓๕๗	๓๕	ชน	ชน
๓๓๕๓	๓๕	พัฒนา	พัฒนา
๓๓๕๓	๓๕	กฎหมาย	กฎหมาย
๓๓๕๖	สุดท้าย	ได้	ได้
๓๓๕๗	๓๓	ฎีกา	ฎีกา
๓๓๕๘	๓๒	พจนานุกรม	พจนานุกรม
๓๓๗๓	๓๐	กรรม	กรรม
๓๓๘๓	๕	ท	ท
๓๓๘๘	๓๕	ชน	ชน

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๔๖/๒๔๗๗ (สามัญ) สมัยที่ ๒
(ประชุมวิสามัญ)

วันจันทร์ที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๑๕ นาฬิกา

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๑๒๑ ท่าน เป็นองค์ประชุมแล้ว จะได้เริ่มพิจารณาประมวลแพ่งพาณิชย์บรรพ ๕ ทกกรมการรับว่าจะไปแก้ไขถ้อยคำบางคำอันไม่ใช่เป็นหลักการ มาเสนอที่ประชุมเพื่อให้ประมวลแพ่งพาณิชย์นี้มีความชัดเจนโดยเรียบร้อย ถ้ากรรมาธิการมีความข้อใดเห็นว่าจะแก้ไขขอให้เสนอที่ประชุม

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กรรมาธิการ กล่าวว่่า กรรมาธิการได้ไปตรวจอ่านประมวลแพ่งพาณิชย์บรรพ ๕ อีกครั้งหนึ่งแล้ว เห็นว่าถ้อยคำที่นำไปนั้นเรียบร้อยดีโดยมาก ยังมีอยู่มาตราหนึ่ง คือ มาตรา ๑๕๒๘ ฉะนั้นเพราะถ้อยคำเท่านั้น คือคำว่า “แต่” ในบรรพที่ ๕ ขอแก้ไขเป็น “อนึ่ง” เพราะในมาตราเดียวกันมีคำว่า “แต่”

ถึง ๕ คำ เพื่อจะแก้ไขให้ชัดเจนขึ้น คงอ่านได้ความว่าอย่างนี้ "ผู้
มีส่วนใดจะได้จะขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร เพราะเหตุ
ว่าผู้ขอให้จดทะเบียนนั้นมิใช่บิดาก็ได้ แต่ต้องฟ้องภายในสามเดือน
นับแต่วันทราบการจดทะเบียนนั้น อนึ่งห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้น ๓๐ นับ
แต่วันจดทะเบียน" คำว่า "แต่" คำนี้แก้เป็น "อนึ่ง" แล้ว
ก็มาตรา ๑๕๑๓

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ขอให้เป็นที่ละตอนๆก่อน
ร.ต. เนตร์ พูนวิวัฒน์ กิ่งรมาธิการ กล่าวอ้าง มาตรา ๑๕๒๘
ก่อน

ทำการ แทน ประธาน สภาฯ กล่าวอ้าง ในมาตรา ๑๕๒๘
กฤษฎีกาขอแก้คำว่า "แต่" เป็น "อนึ่ง" ถ้าหากว่าที่ประ
ชุมไม่ตักท้วงประการใดแล้ว ก็จะได้ ถ้อยคำที่ประชุมนี้ตกลงให้แก้
ความที่กฤษฎีกาได้เสนอ

นายทองอยู่ พุ่มพุ่ม ผู้แทนราษฎร จังหวัดธนบุรี กล่าวอ้าง
คำว่า "อนึ่ง" ถ้าเราจะแก้เป็นว่า "ในกรณีเช่นนั้น" จะได้หรือไม่
จนควรสืบรู้กรณีเฉพาะ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวอ้าง
คิดว่าคำว่า "อนึ่ง" นั้นดีแล้ว และคิดว่าจะไม่มีคำใดดีกว่านี้ ขอ
ให้ผ่านไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง เมื่อไม่มีผู้ใด ตักท้วง

ประการใด ก็เป็นอันทำให้แก้คำว่า "แต่" คำหลังเป็น "อนึ่ง"
ตามทกกรรมวิธีการเดิม

ว.ค. เนตร พูนวิวัฒน์ กรรมการปฏิรูป กล่าวอ้าง ในมาตรา
๓๕๓๓ ที่ประชุมนี้ได้ลงมติให้ถือตามร่างเดิมของรัฐบาล แต่ตาม
ร่างเดิมนั้นหาได้แบ่งเป็นอนุมาตราไว้ไม่ ส่วนกรรมการได้แบ่ง
เป็นอนุมาตราไว้ แต่ที่ว่าข้อความมิได้เปลี่ยนแก้จากร่างเดิมของ
รัฐบาลเลย ในอนุมาตราใดข้อความรัฐบาลมีไว้อย่างไรก็คงไว้ด้วย
นั้น คงขึ้นเพื่อความสะดวกแก่การที่จะตรวจค้นกฎหมายหรือการอ่าน
ด้วย คือคงมีว่า ๑. ให้คืนดินเดิมแก่ผู้สมรสทั้งสองฝ่าย ๒. ถ้าดิน
เดิมของฝ่ายใดขาดไป ให้เอาดินสมรสใช้คืนเดิมเสียก่อน ๓. ถ้าไม่
มีดินสมรส หรือเอาดินสมรสใช้หมดแล้ว ดินเดิมยังไม่ครบจำนวน
ให้ใช้ที่ดินเดิมของฝ่ายที่ยังเหลือมาก มาเฉลี่ยใช้ฝ่ายที่ดินเดิมขาดตาม
ส่วนมากและน้อย คงไว้ตามร่างเดิมทุกประการ แต่แบ่งเป็นข้อเพื่อ
ประโยชน์ดังกล่าวแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง สำหรับในมาตรา ๓๕๓๓
* ตามทกกรรมวิธีการได้เสนอขอเพิ่มเติมข้อมติอนุมาตราลงไป ถ้าหาก
ว่าที่ประชุมไม่ทักท้วงประการใด ข้าพเจ้าจะถือว่าที่ประชุมได้ตกลง
ยอมให้แก้ตามทกกรรมวิธีการเดิม

ไม่มีผู้ใดทักท้วง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง มาตรานี้เป็นอันแก้ได้

ร.ต. เนคร พุนวิวัฒน์ กรรมการ กล่าวอ้าง มาตรา ๑๔๑
 คือมาตราแรกของบรรพ ทงนกรรมการขอช่อมความเข้าใจเท่า
 นั้น หวังว่าสมาชิกคงได้แก้ไขกันถูกต้องแล้ว คือในวรรคต้นนั้น
 เขาเลข ๑ ออก แล้วก็โยงบรรทัดที่ ๒ ขึ้นไปหาบรรทัดที่ ๑ อ่านว่า
 "การหมั้นจะทำได้คือเมื่อชายมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ และหญิงมีอายุ
 ๑๕ ปีบริบูรณ์" คือลงมาในวรรคที่ ๒ มีย่อหน้าอีก ๒ ย่อหน้า ย่อ
 หน้า ตอนบรรทัดที่ ๕ ถ้าชายหรือหญิง แล้วก็ย่อหน้า ตอนบรร
 ทัดที่ ๕ ซึ่งมีสมาชิกได้ขอแปรญัตติไฉน ทงนเพื่อช่อมความเข้าใจ

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง สำหรับ มาตรา ๑๔๑
 ความที่กรรมการได้ขอช่อมความเข้าใจ เพราะเหตุว่าได้มีการคิด
 ทอนอนุมาตราอื่น ๆ ออก คงเหลือแต่อนุมาตรา ๑ กรรมการขอ
 ช่อมความเข้าใจในเรื่องด้านของหนังสือตามรูป ถ้าหากที่ประชุม
 ไม่คัดค้านประการใด ข้าพเจ้าจะถือว่าความที่กรรมการเสนอเช่นนั้น
 เป็นการถูกต้องแล้ว

ไม่มีผู้ใดทักท้วง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง มาตรา นั้นผ่านไปได้

ร.ต. เนคร พุนวิวัฒน์ กรรมการ กล่าวอ้าง หมคแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ข้อความที่กรรมการได้
 ไปพิจารณาและนำมาเสนอนั้น เป็นอันว่าที่ควรจะต้องแก้ไขเพื่อความ
 เรียบร้อยมีแทน

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่
ร่างพระราชบัญญัติที่กรรมาธิการไปแก้ไขนั้น ข้าพเจ้าสงสัยว่าเด
งถ้าตีมาตราใดแก้ไขหรือเปิด เพราะเหตุว่ามีกรมแก้ไขอยู่

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมาธิการ กล่าวว่ ว่าด้วยวิ
หมายถ้าตีมาตราไหน กรรมาธิการยอมอบให้เจ้าหน้าที่ของสภา
ซึ่งตามระเบียบเคยทำมาเช่นนั้น เจ้าหน้าที่ของสภาฯ ทำเดงถ้าตี
มาตราให้ถูกต้องก่อนที่จะส่งให้รัฐบาลประกาศใช้ เป็นกฎหมาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ คิดใจอะไรหรือไม่

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่
ไม่คิดใจแล้ว พอใจแล้ว

ก. เทียม ศรีพิสิษฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่
ในโอกาสที่ท่านคณะกรรมาธิการได้แก้ไขกฎหมายบรรพช เป็นที่เสร็จ
เรียบร้อย ข้าพเจ้าใน.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ประเดียง ให้เสร็จเสีย
ก่อน เป็นอันว่าการพิจารณาประมวลบรรพช ในวาระที่ ๒ เป็นอัน
ผ่านไป ก่อนที่จะพิจารณาวาระที่ ๓ นั้น ข้าพเจ้าขอเดงคือที่ประชุม
ว่เราควรจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้ ใช้บรรพช เสียก่อน
เพราะเหตุว่เป็นบทบังคับใช้ เมื่อพิจารณาแล้วเราจึงผ่านวาระที่ ๓ ไป
ทั้งต้องเรื่องพร้อมกัน จึงจะเป็นการงามดี ถ้าหากว่ที่ประชุมไม่ขัด
ข้อง ข้าพเจ้าจะได้ ให้เริ่มพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปทีเดียว

ขุนพิเคราะห์คดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า ทว่าใน
อนันต์ คือเราได้พิจารณาในวาระที่ ๒ เมื่อใด พิจารณาในวาระที่ ๒
แล้ว.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เคียงๆ ท่านพูดในตัวประ-
มอดแห่งหรือในร่างพระราชบัญญัติ

ขุนพิเคราะห์คดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า ในตัวบท
แห่งพาณิชย์บริพชนเอง ที่ว่าเราขอให้กรรมการไปแก้ไข ไร้อย
คำอะไรเล็กน้อย เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น เดียวนี้กรรมการยังไม่ได้แก้ไข
ไร้อยคำให้เหมาะเจาะดีแล้ว เราจะเลยไปวาระที่ ๓ ข้าพเจ้าเห็น
ว่ากรรมการควรจะรับรองว่าได้แก้ไข ไร้อยคำให้เหมาะเจาะดีแล้ว
สมควรแล้ว ขอให้กรรมการรับรองเสียก่อน เราจึงควรจะไป
วาระที่ ๓ ไปได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า กรรมการเขารับรอง
เขาได้ ไปแก้ไขแล้ว แต่มีเท่านั้นที่เขาเห็นว่าควรแก้ไข นอก
จากนี้เขาไม่เห็น เขาบอกแล้ว

ขุนพิเคราะห์คดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า ถ้าเป็น
อย่างนั้นก็ผ่านไปได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถ้าหากว่าที่ประชุมไม่ขัด
ข้อง ต่อจากนี้ไปขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ
บริพชน แห่งประมอดแห่งพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ต่อไป

เดียว สำหรับในเรื่องกรอบหรือในเรื่องพระราชปรารภนั้น ตอนต้นก็
คิดว่าคงให้เป็นไปตามที่ ได้ ตั้ง ให้กรรมการวินิจฉัยตามรูปแล้ว
เพราะฉะนั้นตอนต้นคิดว่าเราอย่าเพื่อพิจารณา รอไว้ก่อนดีกว่า เรา
พิจารณาคั้งแต่มาตรา ๑ ไปจะเป็นการเรียบร้อย มิฉะนั้นจะไปขัดกับที่
เราให้กรรมการไปพิจารณาตามรูปการเขียนได้ เพราะฉะนั้นถ้า
เจ้าจะได้ ให้เดชาธิการสภาฯ อ่านพระราชบัญญัตินี้ไปตามลำดับ ถ้า
หากว่าท่านผู้ใดเห็นว่าควรระทักท้วงแก้ไข มาตราใดขอให้ออกขึ้น

เดชาธิการสภาฯ อ่าน มาตรา ๑ ไม่มีการแก้ไข

เดชาธิการสภาฯ กล่าว ว่า มาตรา ๒ ใคร จะ ชัดข้อง บ้าง ที่
กรรมการแก้ไข

นายทองอยู่ พุ่มพุ่ม ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี กล่าว ว่า
ในมาตรา ๒ นั้นร่างเดิมขอให้ประกาศในวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๔๗๗ เป็นต้นไป แต่ที่กรรมการได้แก้ไขให้ประกาศในราชกิจจานุ
เบงกันไปนั้น ในที่นั้นเจ้าแต่เห็นว่าการที่จะใช้กำหนดประมวลกฎ
หมายแพ่งที่เราควรกำหนดเวลาให้แน่นอนดีกว่า และกำหนดเวลา
ที่แน่นอนก็คือร่างของกรรมการเดิม ถ้าหากว่าเราจะให้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบงกันแต่ด้วยอ้อมแต่คงถึงความไม่แน่นอนของเวลา อาจออกเมื่อ
ไรก็ได้ ถ้าเราได้กำหนดตามร่างของรัฐบาลแล้วจะเหมาะกว่า เพราะ
ฉะนั้นขอให้มันเป็นไปตามร่างของรัฐบาล

หอดงวนิตยบริษัท ผู้แทน ราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าว ว่า

ก่อนที่จะพิจารณามาตราต่างๆ ขอให้พิจารณาคำว่าร่างพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพชแห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ เดี่ยวก่อน เพราะข้อความข้างบนที่ประชุมยังหาได้รับรองไม่ เป็นแต่เพียงว่าจะคอยแบบ คือตั้งแต่ “พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า” ไปจนถึง “ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้” เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาข้างต้นเดี่ยวก่อน ส่วนแบบนั้นคงได้เป็นอย่างดี ท่านประธานฯ ว่า

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถูกแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาคำต้นที่ว่า ให้ใช้บทบัญญัตินี้ เพราะมีการเติมถ้อยคำ ถ้าหากว่าที่ประชุมไม่คัดค้านประการใด ข้าพเจ้าจะถือว่าที่ประชุมนี้ ได้ตกลงให้เป็นไปตามที่กรรมาธิการได้แก้ไข แต่อย่างงี้มีคำว่า “๒๔๗๗”

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กรรมาธิการ กล่าวว่า คำว่า “บท” คงมีไว้ เพราะในประมวลเราได้ใช้คำว่า “บท” ตลอดไปแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า พุทธศักราชเด่า คงให้เป็นไปตามเดิมหรือ

หอดวงวณิชปริษา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวว่า เมื่อไม่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งคัดค้านก็ขอให้ถือว่าที่ประชุมนี้ได้รับรองตามที่กรรมาธิการได้ร่างมาแล้ว สำหรับเฮ้ะวั้ง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เมื่อที่ประชุมไม่คัดค้าน

ประการใด ก็เป็นอันว่าหัวเรื่องคือคำวินิจฉัยตอนบนคงเป็นไปตามท
กรรมราชการได้แก่ ไรมา

ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า มาตรา ๓ ได้ผ่านไปแล้ว
มาตรา ๒ มีผู้ที่แปรญัตติ

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา กล่าว ว่า
ความมาตรา ๒ วันที่พระราชบัญญัตินั้น ข้าพเจ้าเห็นด้วยท่านสมาชิกผู้
หนึ่งซึ่งกล่าวเมื่ออื่น ควรเราจะกำหนดเอาได้ในกฎหมายทีเดียว คำ
ที่อะไร กฎหมายนั้นออกไปเป็นเดิม ราษฎรก็ซื้อไปเป็นเดิม ส่วน
ราชการนั้นราษฎรไม่ได้ซื้อ ย่อมซัดซังอยู่ ควรจะวางไว้ให้
รู้ฎีกาหมายให้ใช้วันใด ซึ่งราษฎรได้ จึงข้าพเจ้าขอให้เป็นไป
ตามร่างของรัฐสภา

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า
มาตรา ๒ นั้นบังคับให้ใช้ แต่พระราชบัญญัติที่ให้ใช้เท่านั้น หาได้
บังคับให้ใช้ประมวลแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ นั้นไม่ เพราะประ-
มวลแพ่งบรรพ ๕ มีความบังคับให้ใช้ ในมาตรา ๓ แล้ว คือให้ใช้ตั้ง
แต่วันที่สภาฯ นี้จะได้ตกลงกัน คือ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๘ เพราะฉะนั้นปัญหา
ที่ว่าพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ตั้งแต่เมื่อไร ก็คือวันที่ประกาศในราช-
กิจจานุเบกษา ซึ่งสภาฯ นี้ได้เคยใช้มาแล้วแล้ว ดูไม่น่าจะมีปัญหา
อะไร

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวอ้าง กรรมการ
ขอรับรอง คำของสมาชิกนั้นได้กล่าวตรงกับความจริงแล้ว

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวอ้าง ถ้า
อย่างนั้นเจ้าพ่อชอกอน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง นายทองอยู่ชุกใจหรือไม่
นายทองอยู่ พุ่มพุ่ม ผู้แทนราษฎรจังหวัดธนบุรี กล่าวอ้าง
พอใจแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ถ้าเช่นนั้นสำหรับมาตรา ๒
เมื่อไม่มีผู้ใดทักท้วงประการใด ก็เป็นอันว่าผ่านไปได้ ต่อไปมาตรา ๓

หลวงจวนศิริปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวอ้าง
มาตรา ๓ นี้ ข้าพเจ้าขอให้เพิ่มข้อความลงให้ชัด คือให้ ไร่บหมัญญ
ผู้ตั้งแห่งบรรพตตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ เป็นต้นไป
แก่ ๗๗ เป็น ๗๗ คือให้มีความ "ให้ ไร่ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๗ เป็นต้นไป" ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีเวลาศึกษา
กล่าวถึงสมควรประการใด แล้วก็มีเวลากำหนดขึ้นแน่นอน คือนับตั้ง
แต่วันนี้เป็นต้นไปเป็นเวลา ๖ เดือน ซึ่งเป็นเวลาที่สมควรที่ประชาชน
และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ พิจารณาว่ากฎหมายหมบหมบหมบผู้ตั้งว่ากระไร จะ
ได้ทราบได้แจ่มแจ้ง ดีกว่าทำให้ ไร่กันที่กันใด

ร.ศ- เนตร พูนวิวัฒน์ กรรมการ กล่าวอ้าง ตามที่สมาชิก
ขอรับรองนั้นตรงกับความจริงประการใดของกรรมการแล้ว

ทำการแทนประธานสภา กล่าวถึง สำหรับในเรื่องการกำหนดให้ใช้บทบัญญัติแห่งบรรพณ ที่เดิมคำว่า ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป ถ้าหากว่าไม่มีผู้ใดทักท้วง ข้าพเจ้าจะได้ ถ้อยคำที่ประชุม ได้ตกลงให้เป็น ไปตามผู้ขอแปรญัตติ ส่วนมาตราที่ยังคงเหลืออยู่นั้น ตั้งแต่มาตรา ๑๔๓๘ ถึงมาตราอะไรนั้น เจ้าหน้าที่จะได้ ไปเคมพร้อมกับการแก้ไขเรียงลำดับมาตราให้ตรงรูปกัน มาตรา ๑ เป็นอันผ่านไป มาตรา ๕

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวถึง สำหรับมาตราที่ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วย ตามนี้ เพราะเหตุว่าตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญควรถือว่าทุก ๆ คน ในความปกครองของสยามราชอาณาจักรควรจะได้กฎหมายเดิมเดียวกัน ไม่ควรที่จะแยกเป็นจังหวัดโน้น จังหวัดนี้ เพราะเหตุว่าความในรัฐธรรมนูญมาตราบัญญัติว่า "สยามประเทศเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ประชาชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน" เพราะฉะนั้นในการใช้บทบัญญัตินี้มาตรา ๕ บอกว่า "บทบัญญัติแห่งบรรพณไม่กระทบกระเทือนถึงกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณจังหวัดเมือง ร.ศ. ๑๒๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครอบควัว" ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วย ควรจะคัดมาตรานี้ออก เพราะเป็นกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เมื่อกฎหมายใดที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแล้วควรจะถือว่ากฎหมายนั้นเป็นโมฆะ

พระธรรมนูญหมายบททละบัญญัติขึ้นใหม่ก็ควรจะต้องถือว่า
ไม่ระคาย

ถ้ากรแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ขอเสนอว่าอะไร

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร กล่าวว่

ขอเสนอให้คัดออกทั้งมาตรา

พ.ร.ก. พระยาศรัยทณเสณี ร.น. รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เศรษฐการ กล่าวว่ ในการที่จะคิดหรือไม่คิดออกนี้ ข้าพเจ้าขอ
ขอมความระดักรของสภาฯ หน้าในการที่จะลงมติตั้งพระราชบัญญัติ
ประธานกรรมาธิการในครั้งกระโน้น คือเจ้าพระยาศรัฯ ก่อนที่จะได้
พิจารณาเรื่องนี้คือไป ได้นำปัญหาในเรื่องว่าเราจะมีเมืยคนเค็ย
หรือกักกันกักเขามาตั้งสภาฯ แล้วสภาฯ ได้ลงมติเค็ยขาดแล้วในหลัก
การในเรื่องมีเมืยคนเค็ย และให้ยกเว้นใน ๘ หัวเมืองค็ย เพราะ
ขณะนั้นข้าพเจ้าขอขอมความเข้าใจไว้ว่าสภาฯ ได้รับหลักการในเรื่องนี้
ไว้แล้ว

พระยาดมัยศรีบุรินทร์ กรรมาธิการ กล่าวว่ พระราชบัญญัติ
ให้ประมวณนี้ สภาฯ นี้ได้รับหลักการแล้วและกรรมาธิการได้
พิจารณาถึงมาตรา ๕ นี้ เห็นว่าเป็นความจำเป็นจะต้องมีไว้ โดยเหตุ
ว่ในบริเวณตามที่ใดก็ตาม ในหัวเมืองบริเวณตามที่กล่าวในมาตรา
๕ นี้ เป็นบทบัญญัติให้ใช้ได้เฉพาะในลัทธิประเพณีแห่งศาสนา ซึ่ง
ชนชาวอิสลามในที่นั้นเคยใช้มาแต่อดีตก่อน เพราะเหตุว่ตามบท

บัญญัติที่วางไว้ ในลักษณะผัวเมียและมฤตกนั้น อุดตามถ้อยคำว่าเป็นบท
 บัญญัติแห่งศาลนาที่เดียว ถ้าหากว่าจะแบ่งทรัพย์สินสมบัติจากที่ได้
 บัญญัติแล้ว เขาถือกันว่าเป็นการบาปกรรม เพราะฉะนั้นเป็นการ
 จำเป็นที่สุด ซึ่งประเทศสยามยังจะต้องการเวลาตั้งจนให้มีมาตรา ๕
 ไว้ไว้ในบริเวณ ๗ หัวเมืองนั้นอยู่ก่อน โดยเหตุว่าริมอาณาเขต
 ของเรากำลังถ่วงหนักเป็นการที่ได้ คิดต่อกันกับดินแดนอื่นๆ ซึ่งพลเมือง
 อุดตามในท้องที่เหล่านั้น เขาก็ยังให้ คงไว้บทบัญญัติดังที่เราไว้ ใน
 มาตรา ๕ นั้นด้วย ถ้าหากว่าเราจะคิดเสียทีเดียวก็เท่ากับว่าเราไปคิดสิทธิ
 อย่างที่ท่านผู้คัดค้านท่านนั้นด้วยเหมือนกัน เพราะเหตุที่เราให้สิทธิ
 เสรีภาพในการศาลนา การผัวเมียและการมฤตกนั้นรวมอยู่ในศาลนา
 ซึ่งเขาพึงปฏิบัติอยู่ด้วย ก็ถ้าจะคิดเขาแต่ก็เท่ากับว่าเราคิดเสรีภาพ
 ในทางศาลนาที่เดียว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านผู้มึนเกียรติใน
 ในสภาฯ นี้ ทั้งหลายคงจะได้ เห็นถึงความดีซึ่ง อันเราพึงปกครองพระ
 ราชอาณาจักรของเราให้ ได้แน่นแฟ้นทั่วถึงโดยรอบคอบสักครั้งนี้คือไป
 จุฬานาฏภาษา ผู้แทนราษฎร จังหวัด นครราชสีมา ถัดจาก
 ข้าพเจ้าขอตั้งมั่นท่านกรรมาธิการเมื่อกัน เพราะข้าพเจ้าผู้หนึ่ง
 เป็นผู้แทนราษฎรในทางชาวไทยอุดรตาม เพราะในการศาลนาของชาว
 ไทยอุดรตามนั้นมีข้อบังคับดังเช่นท่านกรรมาธิการ อธิบายมาแล้ว
 การศาลนาคณะเมืองใกล้เคียงกัน เช่นในสหรัฐมณฑลเป็นต้น เขาก็
 ไม่มีการบังคับในการศาลนาเลย ขอมให้พวกชาวไทยอุดรตาม เช่น

เราเรียกว่าคนมลายูนั้นคงใช้ สติจิตตามสติประเพณีอยู่ จึงข้าพเจ้า
เห็นว่ามีควมควรจะมีไว้เพื่อเราจะรักษาความแน่นแฟ้นของประเทศ
คงที่ท่ามกลางการอธิบายเมื่อกัน

ขุนวรดิษฐ์ครุฑเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดกึ่งหนองคาย กล่าว
ว่า ข้าพเจ้าตั้งดีในคำของรัฐมนตรีเศรษฐกิจที่ว่า สภาฯ นี้ได้รับ
หลักการหรือนโยบายไปแล้วในเรื่องบริเวณ ๘ หัวเมือง ข้าพเจ้าจำ
ได้ในเรื่องที่ว่าข้าพเจ้าผู้หนึ่งเป็นคู่คานถึงเรื่องบริเวณ ๘ หัวเมือง เหตุ
ผลที่ข้าพเจ้าค้านนั้นก็คือจะทำให้เราไม่ได้รับความเสมอภาคเท่ากัน
แต่ก็ในคณะกรรมการที่ได้เสนอข้อนโยบายนั้นจึงได้ชี้แจงว่าใน
เรื่องนี้เรายังแปรญัตติได้อยู่ ฉะนั้นไม่ใช่เป็นการตัดสิทธิไม่ให้
แปรญัตติเสียทีเดียว เป็นแต่ว่าต้องการนโยบายเท่านั้น เรื่องเป็น
เช่นนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงคิดอย่างสมาชิกรัฐมนตรีคนหนึ่งกล่าวถึง
ในที่นี้ยังเห็นว่าเป็นการทักท้วงได้อยู่ ที่นข้าพเจ้าจะกล่าวไปถึงว่า
มีสมาชิกรัฐมนตรีซึ่งอ้างเหตุถึงว่า ถ้าหากว่าจะตัดมาตราออกเสียแล้วจะ
ทำให้เสียกิจในทางค้าส่งหรือเสื่อมเสียในทางสถิติค้าส่งนั้น ข้าพ-
เจ้าจำได้ดังนี้ ท่านสมาชิกรัฐมนตรีเองกล่าวยืนยันว่าถึงแม้ว่าออกก็ตาม
ก็ไม่มีผลความประสงค์ที่จะให้ มีปริมาณมาก นี้ข้าพเจ้าจำได้ดังนี้ และ
ไม่มีข้อคำสั่งใดที่เป็นการส่งเสริมหรืออุดหนุนให้มีปริมาณได้มาก เป็น
แต่เพียงว่าไม่ห้ามเหมือนอย่างคนไทยเท่านั้นเอง มิใช่จะมีบัญญัติ
ว่าจะต้องให้มีปริมาณ ๒ คน ๓ คนห้ามได้ คือท่านสมาชิกรัฐมนตรีซึ่งยืนยัน

ว่าไม่รัก ข้าพเจ้าเองก็ได้ไปพยายามค้นคว้าในลักษณะอยู่เหมือนกัน
 ไม่พบปะที่ไหนในเรื่องก็ให้คนชาวอิสลามนักภริยาได้หลายคน เป็นแต่
 ไม่ห้ามเท่านั้น จะมีหรือไม่มีก็ได้ ข้อที่คิดว่าถ้าหากว่าคัดบทออก
 เสียแล้วจะทำให้การแบ่งทรัพย์สินในระหว่างกันต่อกันผิดพลาดไปจาก
 ฤทธิศาสตร์ จะเป็นบาปชั้น ในชั้นข้าพเจ้าก็คิดว่าในลักษณะนั้นเห็นจะ
 กล่าวถึงว่าระหว่างเมียต่อเมียด้วยกัน คือถ้าหากว่าการมีเมียหลายคน
 นั้นถ้าจะแบ่งกันผิดไปก็จะเป็นบาป ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ถ้าหากว่ามี
 เมียคนเดียวแล้ว แบ่งกันไปตามกฎหมายนั้นบาปก็ไม่มีชั้นได้ เพราะ
 ฉะนั้นข้อสำคัญมีอยู่ว่าการจะรักภริยาหรือไม่รักภริยานั้น จะมีว่าถ้าหาก
 ว่าภริยาคำนานนั้นไม่บัญญัติไว้ ให้เด็ดขาดว่าชายจะต้องมีเมียได้หลาย
 คน เพียงแต่ว่าไม่ห้ามเท่านั้น แล้วข้าพเจ้าก็คิดว่าควรจะต้อง คัดออก
 เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าการที่เรามาสร้างกฎหมายผู้เมียกันใหม่
 เปลี่ยนนโยบายใหม่ คือให้ชายมีเมียได้คนเดียวเช่นนั้น ก็เพื่อเราจะ
 ดำเนินภาวะในครอบครัวของเราสูงขึ้น เรียกว่าเราต้องการให้อารย
 ธรรมสูงขึ้น ก็เดี๋ยวนี้ชาวอิสลามก็เป็นชาวสยามด้วยกัน ทำไมจึง
 ไม่ให้ชาวอิสลามรับสู่อารยธรรมอย่างสูง ปล่อยให้อิสลามไปตกอยู่
 ในอารยธรรมอย่างต่ำ ข้าพเจ้าเห็นว่าเมื่อเราจะสูงก็ต้องสูงด้วยกัน
 ไม่ควรจะทำให้กระพริบกระพริบได้ สูงบ้างต่ำบ้าง ที่นี้ข้อ
 หนึ่งท่านค้านว่าชั้นได้รับหลักการแล้ว จะมาแก้ไขหลักการใหม่ไม่
 ได้ ในชั้นข้าพเจ้าขอชี้แจงว่าหลักการนั้นคืออะไร หลักที่รับแล้ว

ว่าในเรื่องกฎหมายฉ้อโกงอันเรียกว่าหลอกลวง ก็คือเราจะสร้างกฎหมายฉ้อโกงใหม่หรือไม่สร้าง อันนี้เรียกว่าหลอกลวงแต่เดิม ข้อที่จะแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดอย่างใดนั้นยังจะแปรญัตติได้อยู่ เพราะเหตุฉะนั้น ข้าพเจ้าคิดว่ากรรมาการที่เราจะเขียนกฎหมายให้จัดระเบียบคือจัดคือรัฐธรรมนูญนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ชอบ ควรจะคัดลอกเสีย

หลวงนาถนิตินาถา ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ กล่าวว่่า ข้าพเจ้าขอประทานเส่นอกความเห็นต่อที่ประชุมว่า เรื่องควรจะได้พิจารณาอย่างนั้นก่อน คือตามที่ท่านรัฐมนตรีเศรษฐกิจได้เสนอนั้นนั้น ประเด็นนั้นเป็นว่่ากรรมาการชุดนี้ได้ เสนอขอมติของที่ประชุมเราครั้งหนึ่งแล้วว่่า ในหลอกลวงเพียงควรจะได้มติจากที่ประชุมไปเสียก่อน กรรมาการจึงได้เสนอนั้นมา เช่นกรรมาเมียบจตุระเบียงหลายคนหรือคนเดียวนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าเราไม่พิจารณาอย่างที่ท่านรัฐมนตรีเศรษฐกิจเสนอนั้นเสียก่อนว่่าความจริงมันอยู่อย่างไรในชั้นนั้นแล้ว จะมาอธิบายในเหตุที่ว่่าควรจะได้คัดมาควานออกหรือไม่แล้ว ถ้าหากว่่าลงมติไปอย่างไรจะเกิดไปขัดกันชั้นกับที่ได้ลงมติไปแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าความจริงมีอย่างไร มันก็ถกถกม้อย ท่านประธานฯ สามารถจะบอกที่ประชุมได้ ว่่าเราได้ตกลงกันในข้อเท็จจริงนั้นมาแล้วเป็นประการใดเสียก่อน

ท่านกร แทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ข้าพเจ้ายังให้เจ้าหน้าที่เราไปค้นอยู่ และต้องการจะเอามาอ่านให้ ที่ประชุมฟังเหมือนกัน

หลวงวรมนิตปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดรัตนโกสินทร์ กล่าวถึง
 เจ้าคุณศรัยทศฯ ว่าพูดว่าสภาฯ นี้ได้รับรองหลักการไปแล้วว่าเรื่องถึง
 บริเวณ ๘ หัวเมืองด้วยนั้น ข้าพเจ้าขอประธาณค้ำจูนว่ายังไม่ตรงกับ
 ความจริง ความจริงสภาฯ นี้รับหลักการไปแล้วเพียงเรื่องที่มีบังคับให้
 ชายจตุระเบี่ยนภริยาได้แต่คนเดียวเท่านั้น ส่วนข้อปลีกย่อยอื่น ๆ หา
 ได้รับหลักการไม่ หมายความว่าให้สมาชิกมีสิทธิแปรญัตติได้ทุกสิ่ง
 ทุกอย่าง เว้นได้แต่อย่างเดียวเท่านั้น คือเรื่องจตุระเบี่ยนภริยาได้คน
 เดียว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงหวังใจว่าสมาชิกทั้งหลายคงจะไม่หลง
 เข้าใจผิดไปตามที่ท่านรัฐมนตรีเศรษฐกิจกล่าว อีกประการหนึ่ง
 เจ้าคุณสมันต์ฯ ซึ่งเป็นกรรมมาชิกฯ ได้คัดค้านในเรื่องชาวอิสลามนั้น
 ข้าพเจ้าจำได้ว่าท่านผู้นั้นได้เคยให้คำอธิบายในสภาฯ ว่าไม่จำเป็น
 ใดในการที่จะไปยกเว้นให้แก่ชาวอิสลามในบริเวณ ๘ หัวเมือง
 ท่านได้กล่าวอย่างนั้น แต่บัดนี้ท่านได้กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าไม่
 เข้าใจว่าทำไมท่านจึงเป็นอย่างนั้นไป อีกประการหนึ่งขอให้ท่านที่เป็น
 ผู้แทนชาวอิสลามได้อ่านมาตราที่ ๓๕ มาตรา ๘ ที่บัญญัติว่า “บท
 บัญญัติแห่งบรรพชนไม่กระทบกระเทือนถึงกฎข้อบังคับสำหรับปกครอง
 บริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ. ๓๒๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว” แต่
 ความจริงชาวอิสลามนั้นหาได้อยู่เฉพาะแต่ในบริเวณ ๘ หัวเมืองเท่า
 นั้นไม่ ถ้าท่านจะให้สิทธิพิเศษแก่ชาวอิสลามนั้น ทำไมท่านจึงไม่ให้
 สิทธิพิเศษแก่ชาวอิสลามซึ่งคงอาศัยอยู่ในที่อื่นบ้างเล่า ทำไมท่านจึง

ให้สิทธิพิเศษ แก่ชาวอิสลาม ซึ่งตั้งอาศัย อยู่ในบริเวณ ๗ หัวเมืองเท่านั้นเด่า นี่จะเป็นการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ถูกต้องแล้ว หรือเพราะชาวอิสลามทุกคนถ้าหากว่าจะยกเว้นแล้ว ก็ควรจะยกเว้นให้แก่คนทุกคน หาใช่เฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ อีกประการหนึ่งในเรื่องคำสั่งที่ท่านว่า ถ้าหากว่าเราจะตีฆาตกรรม & น้อออกแล้วจะกระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพในการ คำสั่ง แต่ความจริงเราหาได้ตีสิทธิเสรีภาพในการ คำสั่งไม่ เพราะเหตุว่าคำสั่งนั้นจะนับถือกันอย่างไรก็ตามแต่ เราหาได้ไปห้ามปรามเขาไม่ จะนับถือคำสั่งอิสลามหรืออะไรก็ตาม ซึ่งความจริงเดานี้เราหาได้ห้ามปรามเขาไม่ แต่ส่วนเรื่องครอบครัวนั้นจะเกี่ยวพันถึง คำสั่งด้วยก็เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก เราหาได้ตีสิทธิเสรีภาพในทางคำสั่งโดยตรงไม่ เพราะเรื่องผู้เมียควรถือว่าเป็นเรื่องหนึ่งต่างหากจากคำสั่ง ไม่ควรเอาไปพัวพันกัน คำสั่งเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ แต่ในเรื่องผู้เมียแล้วบุคคลใด ๆ ก็ตามควรจะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายบทเดียวกันคือเราได้ประมวลบรรพ & แล้ว บุคคลทุกคนในประเทศสยามนี้ไม่ว่าชาติใด ๆ ก็ตาม ควรต้องอยู่ในบังคับกฎหมายนี้ทุกคน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านสมาชิกทั้งหลายคงจะเห็นด้วยในการ ที่ข้าพเจ้าได้แปรญัตติให้ตีฆาตกรรม & น้อออก ถ้าหากว่าท่านแก้ปัญหาในข้อนี้จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ชาวอิสลามโดยทั่วไป โดยไม่ยกเว้นเฉพาะแต่

บริเวณ ๘ หัวเมืองแล้ว ข้าพเจ้าก็พอจะผ่อนปรนได้ แต่ความจริงแล้วข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะยกเงินให้แก่ชาวอิสลาม ไม่ว่าจะอยู่ในบริเวณ ๘ หัวเมืองหรือหาไม่

นายมงคล รัตนวิจิตร ฤๅรมาชิกการ กล่าวว่่า เรื่องนี้เมื่อคราวที่กรรมาชิกการของรัฐบาลมาเสนอนโยบายในเรื่องว่าถ้าควรจะให้อนุมัตินโยบายให้ชายมีเมียคนเดียวหรือหลายคนจดทะเบียนนั้น ข้าพเจ้าคนหนึ่งเป็นคนค้านในหลักการเช่นนี้ว่าไม่ควรจะเปลี่ยนแปลงประเพณีเดิมเพราะเหตุว่าถ้าเปลี่ยนแปลงไปแล้วจะทำไม่ได้หมด เช่นในบริเวณ ๘ หัวเมืองเป็นต้น แต่ประธานกรรมาชิกการได้บันทึกมาเช่นนั้นว่า ถ้าแม้ว่าได้อนุมัติให้ชายจดทะเบียนภริยาได้คนเดียวแล้ว บริเวณ ๘ หัวเมืองไม่กั้นความถึง แล้วข้าพเจ้าเป็นคนค้านว่ากรรมาชิกการที่เรานอกกฎหมายเช่นนั้นไม่ถูกต้องในการที่เราใช้รัฐธรรมนูญอยู่บัดนี้ แต่ในที่ที่สุดภาวนี้ลงมติให้ชายจดทะเบียนภริยาได้คนเดียวและรับด้วยว่าบริเวณ ๘ หัวเมืองนั้นไม่กั้นถึง และกรรมาชิกการบรรพช ก็ได้อาประมอดบรรพชมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าเองเป็นคนที่มีคความปรารถนาอย่างรุนแรงว่าอยากที่จะให้ประมอดนี้ใช้ตลอดทั่วพระราชอาณาจักรสยามตามรัฐธรรมนูญจริง ๆ แต่ถ่าเมื่อได้อาพระราชบัญญัติปกครองบริเวณ ๘ หัวเมืองมาพิจารณาแล้วเห็นว่า นโยบายในการปกครองราชอาณาจักรสยามซึ่งมีคนศาสนาอื่นเกี่ยวข้องด้วยนั้น หากควรที่จะหักห้ามปรำด้วยหัวเข่าในเวลานี้ไม่ เพราะเหตุว่า ชาวอิสลาม

ได้มีความมั่นคงในการค้าอย่างมาก และมีพิชิตแต่งงานและการอยู่ของ
เรามีหลายอย่างซึ่งแตกต่างกับประมอตน เพราะฉะนั้นจึงได้ตกลง
ว่าจำเป็น จะต้องผ่อนให้ ยกเว้นบริเวณ ๑ หัวเมืองไปก่อน ทั้งนี้รับ
รองนโยบาย ส่วนหนึ่งในการที่สถาปนา ให้ลัทธิเบ็นภริยาได้ คนเดียว
กรรมวิธีการนี้จึง ได้ดำเนินตามนโยบายที่กล่าวแล้ว

พระยาธมมศรีบุรินทร์ กรรมวิธีการ กล่าวหา ข้าพเจ้าขอ
ยืนยันว่าหลักการซึ่งเมื่อสมัยรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติขึ้น
นั้น ได้เกี่ยวข้องกับกรรมวิธีการคนหนึ่งที่กล่าวแล้วเมื่อก่อน ข้าพเจ้า
เข้าใจว่าอันเป็นข้อเท็จจริง คงจะมีแจ้งอยู่ในบันทึกของเลขาธิการ
ของสภาฯ น้อยแต่ อนึ่งข้าพเจ้าขอกล่าวหาให้สภาฯ เป็นที่เข้าใจ
ใจว่า การสมรส การหย่ากันแห่งกฎหมายที่เสนอนั้นมันเป็นการ
ลึกลับและละเอียดละออ ซึ่งเราเข้าใจความในทันทีในเวลานั้นคงจะยังไม่
ถึง เพราะเหตุว่าการค้าขายนั้นมิได้ คึกคัก ๆ อย่างที่เราคิดกันอยู่
แล้วก็ได้เข้าใจอย่างที่เรารู้ใจกันอยู่ทั่วไป การสมรส ทำ
การผัวเมีย กับการหย่ากันนั้น อุดมการณ์อันละเอียดละออหนัก มาก
ยิ่งไป กว่าในบรรพช ของเรา อีกประการหนึ่ง การทำการสมรส
และการหย่ากัน อุดมการณ์อันเป็นปฏิสัมพันธ์แห่งมนุษย์ที่จะมีมาในโลกนี้
จึงได้ ถือเอาหลักการสมรสและการหย่ากันเป็นข้อใหญ่ยิ่ง นี้เป็น
ศีลของศีลาคัญอันหนึ่ง เป็นข้อแรกที่ประเพณีนิยมมนุษย์นั้น และอีก
ประการหนึ่งบทบัญญัติแห่งการ แบ่งมรดกกัน หลายชั้นหลายชั้น

ไม่เหมือนกับพรรค & ของเราเลย มีเช่นว่าข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบให้
 ท่านฟังได้ว่า การแบ่งมณฑลของคำสอนอิสลามนั้น แบ่งถึง ๘ แล้ว
 ภริยาได้ส่วน ๓ เท่านั้น จะมีสักคนก็ได้ส่วนนั้นเท่านั้น แต่อีก ๕ นั้น
 ได้แก่บุตรและญาติอื่น ผิดกับการมณฑลของเรา และเราบัญญัติไว้
 อย่างนั้น แม้ว่าจะทำพินัยกรรมก็ใช้ไม่ได้ ถ้อยคำว่าเป็นบาปที่เดียว
 อีกประการหนึ่ง ท่านจะให้ข้าพเจ้าคิดเห็นว่าทำให้เสื่อมภาคในอิสลาม
 ทั่วไปของประเทศสยามนั้น ข้าพเจ้าไม่ต้องการ ข้าพเจ้าเป็นไทยคน
 หนึ่งที่เกิดในประเทศสยาม และข้าพเจ้ารักขนบธรรมเนียมของประ-
 เทศสยามมากทีเดียว ด้วยเหตุใดนข้าพเจ้าจึงได้ยินยอมว่าเฉพาะใน
 บริเวณนั้น ความร้อนที่ท่านได้ ไปศึกษาว่า ถึงซึ่งในคำสอนถึงเหตุ
 สำคัญแล้วจะเห็นใจทีเดียว เพราะความถึงซึ่งถึงเหตุสำคัญในดินแดน
 นั้นเป็นเหตุสำคัญซึ่งข้าพเจ้าจะพูดให้กระจ่างในทันทีไม่ได้ เพราะมีเหตุ
 สำคัญผูกพันอยู่ ถ้าท่านเชื่อข้าพเจ้าในร้อนแล้ว ข้าพเจ้ารับรองว่า
 การที่เราจะยกเว้นในบริเวณ ๘ หัวเมืองนั้น เป็นอยู่อย่างมาตรา ๕
 ก็คงจะไม่กระเทือน ก็ถ้าหากว่า เราจะได้จัดการไม่ให้ มีมาตรา ๕
 อย่างท่านกรรมาธิการผู้หนึ่งว่า หักตามพร้าด้วยหัวเข่านั้น เราจะได้
 ว่าเราจะได้รับความชื่นชื่นในทันที และเราเองจะได้รับความไม่เรียบ
 ร้อย เพราะเหตุว่าฝ่ายหนึ่งได้รับความผาสุกอยู่แล้ว และโดยพระ
 ราชบัญญัติฉบับนั้นออกไปทำให้เขาได้รับความทุกข์ทรมานถึงปานนั้น
 แล้ว ข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านจะได้เข้าใจในรัฐประศาสน์นโยบายดังนี้

ท่านกรรมการผู้หนึ่งได้กล่าวด้วยดีโดยหนักแน่น และโดยหวังจะให้ประเทศสยามเรา คำนึงไปสู่ความสุขเจริญใน ช้างหน้า เป็นแน่แท้ทีเดียว

หตวงวณิศา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าวถึง ในเรื่องรัฐประศาสตร์โนบายก็ดี ในเรื่องการเมืองก็ดี ข้าพเจ้าไม่ใช่ไม่คิดถึง ข้าพเจ้าคิดถึงอยู่เหมือนกัน แต่ว่าในสภาฯนี้คงยอมรับรองแล้วว่า บริเวณจังหวัดเมืองนั้นเป็นราชอาณาจักรสยาม เมื่อบริเวณจังหวัดเมืองเป็นราชอาณาจักรสยามแล้ว จะยกเว้นไม่ใช้กฎหมายนี้อย่างไร ถ้าหากว่า จังหวัดเมืองไม่ได้ อยู่ใน ราชอาณาจักรสยาม ข้าพเจ้าก็จะไม่ได้เถียงเลย และเมื่อเห็นว่าบริเวณจังหวัดเมืองอยู่ใน ราชอาณาจักรสยามแล้ว ท่านกรรมการที่พูดเมื่อต้นว่าไม่ต้องการให้ชาวอิสลามเป็นเช่นนั้น คือไม่ต้องการเสรีภาพให้ชาวอิสลาม เป็นเช่นนั้น ก็ทำไมท่านจึงไม่ต้องการเช่นนั้น ท่านต้องการเฉพาะแต่ชาวอิสลามที่อยู่ในบริเวณจังหวัดเมืองเท่านั้นหรือ ส่วนชาวอิสลามที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ทำไมท่านไม่ต้องการ ร้อนข้าพเจ้าไม่เข้าใจเลย ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เมื่อคนอิสลามที่อยู่ นอกจากจังหวัดเมือง จึงสมควรจะอยู่ภายใต้ ข้อบังคับ แห่ง กฎหมายนี้ได้ แล้วก็ตามทำไม ชาวอิสลามที่อยู่ในบริเวณจังหวัดเมืองจะไม่มาอยู่ในใต้กฎหมายนี้ ข้าพเจ้าหวังใจว่าถ้าหากว่าสภาฯนี้จะลงมติให้ ใช้กฎหมายนี้ คือไม่ยกเว้น บริเวณจังหวัดเมืองนั้น ข้าพเจ้าก็เข้าใจว่าคนชาวอิสลามในบริเวณ

เจ็ดหัวเมืองก็พอจะรักษาความเรียบร้อย และคงจะไม่เกิดเหตุการณ์อะ
 ไรขึ้นแน่ ๆ ก็เคยขอให้ท่านระดมเดี่ยวว่าชาวอิสลามไม่ใช่อยู่ใน
 ฐานะเพราะเจ็ดหัวเมืองก็ห้ามได้ ประเทศตุรกีก็คือศาสนาอิสลามเหมือน
 กัน เหตุใดเดี๋ยวจึงเปลี่ยนแปลงประเพณีได้ เปลี่ยนเป็นอย่างชาว
 ยุโรปทีเดียว เช่นเมื่อก่อนบีตหน้า เคียวหน้าเปิดหน้าไปไหนมาไหน
 อย่างเรานี้แหละบังคับให้มีเมียคนเดียว ทำไมเขาทำได้ อีกอย่างหนึ่ง
 ข้าพเจ้าขอเตือนให้สังเกตในศาสนาที่ได้ไปครัดถึงถึงความสำคัญ
 แห่งกฎหมายที่เราจะออกไป ถ้าหากว่าไปครัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว
 เราจะว่าอย่างไร เคียวหน้าเรากำตั้งปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ไม่ให้ขัด
 กับรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าก็เป็นกรรมการอยู่ด้วยคนหนึ่ง เคียวหน้าเรา
 จะไปออกกฎหมายให้ขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว เราจะไปแก้เมื่อไรกัน
 ศาสนาเราออกกฎหมายให้ขัดกับรัฐธรรมนูญจะใช้ได้หรือ บทบัญญัติ
 แห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๓ กับบัญญัติว่า “บทบัญญัติแห่งกฎ
 หมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัติ
 นั้น ๆ เป็นโมฆะ” ข้าพเจ้าขอให้ท่านระดมในข้อนี้ให้มาก ๆ ใน
 เรื่องกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญนี้ ท่านจะว่าเป็นประเด็นไม่สำคัญ
 ไม่ได้เป็นอันขาด เมื่อท่านพิจารณาว่าท่านเป็นนักรัฐธรรมนูญ แล้ว
 ท่านจะออกกฎหมายที่ผิดขัดรัฐธรรมนูญกระนั้นหรือ คนอื่นจะไม่
 เยาะเย้ยเราหรือ ข้าพเจ้าขอให้ท่านระดมถึงข้อเหล่านี้ให้มากกว่านั้นแต่
 ท่านจะลงมติ และศาสนาจะลงมติไปอย่างไร ข้าพเจ้าไม่ขัดข้อง
 แล้วแต่

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
กล่าวว่า ท่านสมาชิกเมื่อกำลังเรื่องว่ามาตรา ๕ นั้นขัดกับรัฐธรรมนูญ
ท่านดูถึงแง่หนึ่งที่จะแบ่งประเทศเป็นส่วนๆ แต่ว่าอีกแง่หนึ่ง
ท่านยังไม่ได้ดู คือตามมาตรา ๕ ที่ว่าคนทุกคนมีเสรีภาพในการถือ
ศาสนา ข้าพเจ้าจำได้เมื่อก่อนพระยาธำมรงค์ แดงว่า การวินิจฉัย
คดี วิชิตจะแบ่งชั้นมฤตกคดี อะไรเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา
เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาแล้ว ถ้าหากว่าเราจะออกกฎหมายฉบับ
ดังกล่าวกฎหมายศาสนานั้นๆ แล้ว จะเป็นการลบด่างเสรีภาพของบุคคล
บางจำพวกในประเทศสยาม ก็นับจะเป็นการผิดรัฐธรรมนูญอีก
เพราะฉะนั้นเราควรจะยอมให้เขาถือศาสนาอะไรก็ได้ และเหตุนี้
แหละทางกระทรวงยุติธรรมจึงมีตำแหน่งอยู่ในศาล คือเรียกว่า
คณะยุติธรรม คือเป็นผู้ตัดสินในเรื่องคดีมฤตก ในเรื่องเกี่ยวข้องกับ
คดีมฤตกและผิวเมียให้ตัดสินตามศาสนาของเขา ไม่ใช่ตามกฎหมาย
ของเรา และถ้าเราออกกฎหมายไปดั่งดั่งแล้ว ข้าพเจ้าจะเกรงว่า
จะขัดกับรัฐธรรมนูญของเรา ข้าพเจ้าคุณณรงค์ที่สมาชิกอภิปราย
เมื่อก่อน

หลวงวินทร์ประดาตรีเวช ผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี กล่าวว่า
ว่า ข้าพเจ้าขอสนับสนุนคำพูดของท่านรัฐมนตรียุติธรรม เพราะ
เหตุว่าการที่เราจะออกกฎหมายที่ขัดต่อประเพณีธรรมเนียม ด้
นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เป็นการสมควร เพราะเราต้องก้าวความสงบ

เป็นอย่างยิ่ง อีกประการหนึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓ ก็บังคับแล้ว
ว่าข้าพเจ้าจะอ่านให้ฟัง “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือ
ศาสนา หรือลัทธิใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตาม
ความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน และ
ไม่เป็น การขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมของประชาชน”
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอสนับสนุนตามที่ท่านรัฐมนตรียุติธรรมได้กล่าว
มาแต่นั้น

ค. ยู่เกียง ทองดงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าว
ว่า ในการที่เราจะเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีในทางลัทธิ
ศาสนา เราจำจะต้องคิดถึงหลักการที่ใหญ่ที่สุด ท่านผู้ค้านว่าใน
ร่างประมวลบรรพชา ถ้าจะใช้ในบริเวณจังหวัดเมืองแล้ว จะขัดกับ
รัฐธรรมนูญ เมื่อได้ฟังท่านรัฐมนตรียุติธรรมได้กล่าวแล้ว ก็ทำ
ได้ขัดกับรัฐธรรมนูญไม่ ในทางเปลี่ยนลัทธิศาสนา ถือว่าเป็นของ
สำคัญมาก ตามที่ท่านว่าเปลี่ยนได้ง่ายนั้น หาได้ง่ายไม่ แต่ที่ง่าย
อย่างนอกเนื้อคอกี้เดียว ไม่ใช่่ง่ายอย่างพลิกฝ่ามือเสียเท่านั้น ท่าน
จะได้ยินโทรเลข เขาพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงศาสนาซึ่งเป็นในทาง
ดึกเตเตอร์ และฮิตเตอร์ ก็ยังหาทำได้สำเร็จไม่ ในการที่เรายกเว้น
จังหวัดเมืองนั้น เพื่อเกี่ยวกับทางรัฐประศาสน์ในบางอย่างหนึ่ง ถ้าหาก
ว่าชาวฮิตตามประสงค์จะอยู่ในเขตบังคับแห่งตนก็จะไปรวมอยู่ในที่
แห่งเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการง่ายที่จะปกครอง หาได้อยู่เพ่นพ่านต่อไป
ไม่ นี่ท่านต้องคิดให้ถี่ถี่อีกนิดหน่อย

นายแทน วิเศษสมบัติ ผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี กล่าวต่อ
 พระราชบัญญัติให้ใช้บัญญัติบรรพช. ซึ่งท่านสมาชิกคัดค้านทำให้
 ศักดิ์มาครว & ออกเดือนนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วย เพราะเหตุอะไร
 เพราะเหตุว่าผู้เหมือนศักดิ์มาครว & ออกเดือนแล้ว จะเป็นกา ระท
 กระทบแห่งชาวอิสลามซึ่งถือศาสนาของเขาเป็นอันมาก ก็เหตุอะไร
 ที่ชาวพม่าจากต่างแดนนั้น ก็เพราะเหตุที่ว่าชาวอิสลามซึ่งอยู่ในบริเวณ
 เกิดเหตุเช่นนั้น รัฐบาลได้ยอมให้เขาใช้กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง
 จังหวัดเมือง ร.ศ. ๗๖ เพราะฉะนั้นการที่ตัดกิริยาศาสนาของเขา รัฐบาล
 ย่อมยังอนุญาตให้มี ระเบียบ ศาสนาพุทธสำหรับพิจารณาแผนกคดี
 เกี่ยวกับฉ้อโกงและคดีมรดกซึ่งผิดกับของไทยเรามากมายนัก แม้จะ
 ไปตัดออกเช่นนั้นแล้ว ความกระทบกระเทือนและความเคียดแค้นจะเกิด
 ขึ้นไม่ใช่น้อย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอรับรองว่าขออย่าให้ศักดิ์มาครว
 ออกเลย และขอให้งดคดี

นายทองอยู่ พุ่มพุ่มน์ รับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวต่อ ข้าพเจ้าได้ค้นดูในรายงาน
 การประชุมของสภาฯ ครั้งที่ ๗ ที่ ๘/๒๕๒๘ (ดำนัญ) ดมัยที่ ๒ แล้ว
 คงปรากฏว่าในตอนต้นทาง กรรมการผู้ร่างประมวลบรรพช. นี้ได้
 ยื่นขอรับหลักการในเรื่องว่าจะให้ชายจดทะเบียนภริยาได้คนเดียว
 หรือหลายคน ถ้าในที่สุดการอภิปรายครั้งนั้นคงปรากฏว่าพิงต้องไป

บริเวณเจ็ดหัวเมืองนี้ด้วย แต่ว่าหนังสือที่เกี่ยวกับการตั้งมติพิจารณา
ในครั้งนั้นก็มีแต่เฉพาะในเรื่องชายจตุรเขียงนภริยาได้คนเดียว แต่
ส่วนในเรื่องที่อาจจตุรเขียงนภริยาในบริเวณเจ็ดหัวเมืองหรือไม่ในครั้งนั้นไม่
ได้ลงมติ ได้แต่เพียงได้พูดคุยกัน แต่ไม่ได้ลงมติ

พ.ร.ต. พระยาศรยุทธเสณี ร.น. รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เศรษฐการ กล่าวว่ ขอให้ท่านให้ละเอียดหน่อย ข้าพเจ้าจะได้
จากดูเหมือนจะมีเปลี่ยนแปลงยอมให้ชายผู้ใดก็ตาม เพราะว่า
การที่จะบังคับเฉพาะเจ็ดหัวเมืองนั้นไม่คุ้มครองถึงอดีตด้วย

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ ถูกแล้วเราได้พูดเช่นนั้น
แต่ไม่ได้ลงมติว่าจะควรถือคำนั้นเป็นหลักหรือไม่ ข้าพเจ้าจะยกใน
ข้อที่มีการกล่าวพวกพิงตั้งหลวงวณิชว่า "ตามความจริงในเรื่องนี้
เป็นเรื่องแล้วแต่ใจ แม้กฎหมายจะบัญญัติลงไปยังอย่างไรก็ ข้าพเจ้า
ไม่เถียงว่า ถ้าบัญญัติลงไปทำให้ชายจตุรเขียงนภริยาได้คนเดียว จักเป็น
ผลแก่ชาติบ้านเมือง และเป็นความสะดอกแก่การพิจารณาของศาล
เป็นการยกสิทธิของหญิง ยกย่องฐานะของหญิง ยกย่องเกียรติยศ
หญิง ให้ดีเด่นขึ้นก็ แต่ถ้าจะให้เป็นอย่างจริงจึงตามกฎหมายแล้ว
ควรให้มีกฎหมายลงโทษผู้ชายที่ฝ่าฝืนกฎหมายนี้ด้วย กฎหมายนี้จึง
จะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จริง จะได้ผลสัมฤทธิ์ของภาระของประเทศ อย่าง
ท่านของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดสัญญา ในฐานะที่ข้าพเจ้า
เป็นผู้แทนต่างจังหวัด ขอเรียนให้ที่ประชุมทราบว่าเป็นความจริงก็เพียง

ความผิดเมือง ชายมีวิชาคนเดียวเกือบทั้งปวง เว้นแต่พวกข้าราช-
 การบางคนและพ่อค้า ฤๅหมัดหมิงม โดยมากเท่านั้น อนึ่งในเรื่อง
 บริเวณแก้หัวเมืองนี้ ถ้าจะมีผลร้ายในทางรัฐประศาสน์ของบ้าน
 เมืองแล้ว ก็ควรแก้เป็นว่า "ยกเว้นผู้ถือศรัทธาอิสลาม ไม่ว่าจะ
 อยู่ในเขตจังหวัดใด" ฤๅจะงามดี และไม่รู้ดีกระตือรือร้นของใจอย่าง
 ที่คณะกรรมกรทำได้เสมอมา เมื่อสภาฯ ได้ พัง การอภิปรายของ
 สมาชิกมาพอสมควร จะให้ความวินิจฉัยได้แล้ว ขอท่านประธานฯ ได้
 รอดชีวิตให้สมาชิกลงมติเอาความเค็ดอาคเศียที่เคียดจะดีกว่า ถ้าขึ้น
 ปลัดยให้อภิปรายกันต่อไปแล้ว ก็ไม่มีที่สิ้นสุดได้ ยังมีเรื่องที่จะอภิ-
 ปรายกันได้อีกมากมาย จะเป็นการว่าเราไอ้เอ้เฉื่อยชา อนึ่งสภาฯ
 เราหาควรจะเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะกฎหมายนี้ กรมร่างกฎหมายได้
 ร่างขึ้นแต่วันที่ ๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ จนบัดนี้คนเวดนาน
 คงปักกับท่าเคอนปลัดยแล้ว ถ้าขึ้นซักไซ้เอ้ต่อไปอีก แทนที่จะเป็น
 การเร่งให้ ได้ออกประมวลกฎหมายโดยเร็ว อันเป็นความประสงค์
 ของประชาชน แต่กลับจะทำให้การร่างประมวลกฎหมายนี้ล่าช้าต่อไป
 อีก ซึ่งพวกเราควรจะได้ใจว่าพวกเราเองเป็นผู้ร่างการที่เราจะได้เอา
 มาจกศาลไทยโดยสมบูรณ์ ให้เนิ่นช้าไปโดยไม่จำเป็น เพราะเรื่องนี้
 เป็นเรื่องที่จะให้ความเค็ดชราไปหาทางใดทางหนึ่งได้ โดยเร็ว ฉะนั้น
 ข้าพเจ้าจึงขอตั้งขอให้ท่านสมาชิกทั้งหลายโปรดระลึกรถึงความสำคัญ
 ของมันให้มาก" นั้นแปลว่าสภาฯ นั้นเรื่องทั้งหมดถึงเรื่องเหล่านี้ในขณะนี้

มีว่าอย่างนี้ "ประจักษ์ภาว" กล่าวหา ก็หมายความว่ายังไม่ถอน
เห็นจะไม่มถัดสุดสุด: ถ้าหากว่าจะอภิปรายกันในข้อเช่นนี้ เขาอย่าง
นั้นก็แล้วกัน เพื่อให้เข้าใจง่าย ผู้ใดเห็นว่าควรจะมีอภิปรายในเรื่อง
นี้ไปรทยกมือขึ้น ที่ประชุมลงมติว่าให้ปิดการอภิปรายในเรื่องชาย
จตุรเมียนภริยาได้คนเดียวหรือหลายคน" ในที่สุดก็กล่าวถึงว่าจะ
ลงมติด้วยหรือไม่ด้วย ที่นี้ในที่สุดก็เห็นอันว่าตกลงกันลงมติเบ็ดเตล
ไม่ใช้ฉบับ ผู้ที่เห็นด้วยในนโยบายให้จตุรเมียนภริยาได้คนเดียว ๗๘
ผู้ที่ไม่เห็นด้วยมี ๑๘ มีลงมติในข้อนี้ข้อเดียว ที่นี้ส่วนข้อที่จะยก
เงินในบรรดาชาวอิสลามทั่วไปหรือว่าจะยกเงินเฉพาะในบริเวณเจ้า
หัวเมืองนั้นในครั้งนั้นไม่ได้มีการลงมติ

นายแทน อิศาสตร์สมบัติ ผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี กล่าวหา
เมื่อข้าพเจ้าได้เสนอให้ลงมติว่าควรระงับมาตรา ๕ ออกหรือว่าควรระ
งับให้คงไว้ และมีผู้รับรองถูกต้องแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้ปฏิบัติตามที่

ขุนวรดิษฐ์ครุณเจทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวหา
ขอให้เบ็ดอภิปรายต่อไป เพราะเป็นเรื่องสำคัญอันเกี่ยวข้องกับนโยบาย
มีใครเห็นด้วย ไปรทยกมือ

หลวงจตุรนิทปริชา ขุนวรศักดิ์ครุณกิจ รับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวหา ในมาตรา ๕ แห่งพระราช
บัญญัติว่าประมุขของรัฐนี้ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีอภิปรายต่อไป
ไปรทยกมือขึ้น

มีตมาชิกยกมือ ๓๘ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะให้
บิณฑกิปราย โปรดยกมือขึ้น

มีตมาชิกยกมือ ๕๑ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง เป็นอันว่าบิณฑกิปราย
นายกรัฐมนตรี กล่าวอ้าง เรื่องนี้เป็นนโยบายสำคัญ เพราะ
ฉะนั้นรัฐบาลขออย่าเพื่องมติ ขอให้ระมัดระวังแก้ไข เพราะฉะนั้น
ขอให้ระมัดระวัง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ท่านผู้ใดเห็นว่าความใน
มาตรา ๕ แห่งร่างพระราชบัญญัติให้ใช้บัญญัติบรรพ ๕ นี้ควรจะได้
ออก ขอให้ยกมือขึ้น

มีตมาชิกยกมือ ๕ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะให้
คงได้ตามเดิม โปรดยกมือขึ้น

มีตมาชิกยกมือ ๗๑ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง เป็นอันว่าคงได้ตามร่างเดิม
พระยามติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
กล่าวอ้าง ที่ลงมติว่าคงได้ เห็นว่าเพื่อจะแก้ไขอะไรได้บ้างถ้ากรรมา
ธิการยอม ก็ขอว่าในเรื่องนี้ถ้าเราไปจำกัดว่าเฉพาะบริเวณจังหวัด
เมือง อาจจะมีปัญหาว่าจะกระทบกระเทือนถึงรัฐธรรมนูญบางมาตรา

แต่เราให้แก่มุทกตีสถำนทั่วๆ ไป กลับเป็นการสนับสนุนรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ ด้วย เพราะฉะนั้นถ้ากรรมาธิการแก้ไขในทำนองนั้น บางทีอาจเป็นประโยชน์มาก

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมาธิการ กล่าวว่า คือเรื่องนี้ ในคราวพิจารณาเรื่องนี้ กรรมาธิการได้พิจารณาถกเถียงกันมากมาย พิจารณาถึงว่าในบริเวณจังหวัดเมือง ถ้าหากว่าเราจะมาบัญญัติไม่ยกเว้นเสียแล้ว เราทำไม่ได้ เพราะว่ามีกฎหมายผูกมัดอยู่ กฎหมายฉบับนั้นเรายังไม่ได้ยกเลิก แต่ส่วนชายอื่น ๆ นอกจากบริเวณจังหวัดเมืองนั้น เขาได้ระดมเนียมประเพณีมาอยู่ในธรรมเนียมประเพณีของไทยโดยเรียบร้อยหมดแล้ว แต่อีกประการหนึ่งถ้าเราจะกล่าวสำหรับเรื่องนี้เป็นพิเศษแต่ก็ยากที่จะมีกฎหมายให้คุ้มครองถึงได้ เพราะว่ากฎหมายเดิมมีบัญญัติเป็นพิเศษเฉพาะคุ้มครองบริเวณจังหวัดเมืองไว้เท่านั้น เพราะฉะนั้นจะทำความลำบากขึ้นอีก เพราะฉะนั้นขอให้คงไว้

หอดงวรนิติปริชา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวว่า ในเรื่องนี้รัฐบาลมีความประสงค์จะให้กินความถึงชาวอิสลามทั่วๆ ไปไม่เฉพาะแต่บริเวณจังหวัดเมืองเท่านั้น ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าหากว่าไม่ควรรจะชักชวนความประสงค์ของรัฐบาล เพราะเขาเป็นผู้รับผิดชอบในนโยบายทั่วไปของประเทศอยู่แล้ว เมื่อรัฐบาลต้องการเช่นนั้นเราไม่ควรจะชักชวน เพราะว่าพวกลังชาวอิสลามแล้วควรรจะให้สิทธิพิเศษแก่

ชาวอิสลามทั่วไปไม่ละเพาะแต่ผู้ที่อยู่ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองเท่านั้น
แม้กฎหมายบริเวณเจ็ดหัวเมืองจะไม่ยกเด็กก็ได้ แต่จำเมื่อได้ใช้
กฎหมายนี้แล้ว กฎหมายใด ๆ ที่ขัดแย้งกับกฎหมายนี้ย่อมยกเด็กไป
เองเป็นธรรมดา ไม่จำเป็นจะต้องออกกฎหมายยกเด็ก เพราะฉะนั้น
เมื่อเป็นความประสงค์ของฝ่ายรัฐบาลดังนี้ และดูเหมือนว่าจะไม่เสีย
ความยุติธรรมแก่ชาวอิสลามที่อยู่ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองแล้ว ข้าพ-
เจ้าหวังว่าสภาฯ นี้คงจะระดมข้อด้วยตามความประสงค์ของรัฐบาลได้

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการธิการ กล่าววว่า นี่เป็นนโยบาย
ส่วนใหญ่ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาฯ นี้จะต้องระดมให้มากว่าเราปรารถนา
หรือไม่ และเราประสงค์หรือไม่ที่จะให้ประชาชนในราชอาณาจักร
นั้นแนวเป็นอันเดียวกันหมดทั้งดิน ไม่ให้แยกออก เว้นแต่มีข้อผูกพัน
ใด ๆ อยู่ ซึ่งเราจะหักคามพร้าวด้วยหัวเขายังไม่ได้ เราถ้าจำเป็นจะ
ต้องทำไป แต่ถ้าถ้าเราได้มาแล้ว ได้มาหมดสิ้นแล้ว โดยเขายอม
เรียบร้อยแล้ว และพร้อมที่จะเดินกันไปในทางเดียวกันแล้ว แล้ว
เหตุใดเราจะมากด่าว่าหรือมีพระราชบัญญัติให้ยกเว้นให้แยกกัน
ออกไปอีก นี่เป็นนโยบายสำคัญที่สภาฯ นี้จะต้องระวัง

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติ-
ธรรม กล่าววว่า ที่ข้าพเจ้าเสนอเมื่อก่อนก็เพราะเหตุว่า ข้าพเจ้าคำนึง
ถึงรัฐธรรมนูญที่จะศักดิ์สิทธิ์ภาพในการถือศาสนาไม่ได้ คือเรายอม
ให้เขาถือศาสนาแล้ว ก็ถ้ทริในศาสนานั้นเราจะไม่ให้เขาปฏิบัติกรม

นั้นแล้วเป็นผิด จะกระทบถึงรัฐธรรมนูญ ก็ขอว่าข้าพเจ้าอยากจะฟัง
 ความเห็นของพระยาสมันตฯ ว่า ในวิธีที่มีเมียหลายคนและอย่างนั้น
 อย่างนั้นจะเป็นในคำสอนหรือว่าในกฎหมาย ถ้าหากว่าเป็นคำสอนแล้ว
 เราจะออกกฎหมายไปดั่งนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่าจะขัดกับรัฐธรรมนูญ
 เราจะออกกฎหมายว่า ดัทธิคำสอนอิสลามอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ใช้ไม่ได้แล้ว เช่นนี้ข้าพเจ้าว่าอย่างน้อยที่สุดจะขัดกับระบอบรัฐ
 ธรรมนูญ ถ้าไม่ขัดกับตัวรัฐธรรมนูญจริงๆ แต่ทั้งนี้ข้าพเจ้าไม่
 ระบายเอียง. เพราะเหตุว่าคำสอนอิสลามมีอย่างไบบ้างข้าพเจ้าก็ไม่
 ทราบ เพราะฉะนั้นบทบัญญัติในบรรพ ๕ นี้จะไปขัดกับดัทธิคำสอน
 อิสลามเพียงใด ข้าพเจ้าเข้าใจว่าพระยาสมันตฯ คงจะชี้แจงได้ แต่
 ถ้าเมื่อ ชัด แล้ว ก็จะต้อง ยกเว้นให้ชัดเจน มิฉะนั้น กรรมกร ที่ เรา
 พิจารณาอยู่จะต้องรับรองไปแก่อีกทีหนึ่ง จะเป็นการซ้ำซากไม่
 จักหยุดเลย

นายเนย สุจิตมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวต่อว่า
 ข้าพเจ้าขอตั้งข้อสงสัยความเห็นของหลวงวรนิติฯ ที่ได้กล่าวมาเมื่อก่อน
 แต่ขอว่าข้าพเจ้ามีความสงสัยอยู่อย่างหนึ่ง คือว่าถ้าหากว่าเราให้คนที่
 ถูคำสอนอิสลามยกเว้นจากประมวลกฎหมายบรรพ ๕ นั้นต่อไปแล้ว ผู้
 ที่อยู่นอกบริเวณ ๘ หัวเมืองแล้ว ข้าพเจ้าสงสัยว่ากระทรวงยุติ
 ธรรมจะต้องตั้งคณะใดขึ้นอีก เพราะเหตุว่าผู้พิพากษาไม่อาจสามารถ
 จะตัดสินตามคัมภีร์ โทหร่านได้ ถ้าหากว่ากระทรวงยุติธรรมจะไป
 ตั้งคณะใดขึ้นอีก ก็ดูเหมือนว่าจะไม่ชัดชัดอย่างใด

ขุนวรดิษฐ์ครุฑเดงษ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวไว้ในชั้นแรกทำนกรรมาธิการผู้หนึ่งซึ่งเป็นชาวอิสานแข็งแรงว่า ถ้าเรา
 จะตัดออกแล้วจะรื้อกบัตริศาสตร์นา ก็แปลว่าถ้าออกกฎหมายผัวเมีย
 ไปโดยตัดออกแล้ว จะทำให้เป็นการผิดศาสตร์นา ดูเหมือนว่าจะไม่จำเป็น
 เป็นคั้งอธิบายอีกก็ได้ แต่คือมากลับแข็งแรงว่ามันเกี่ยวกับนโยบาย
 ว่าอย่างนั้นดูเหมือนจะเห็นเป็น ๒ นัยอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเรามาพูด
 ถึงเรื่องผู้ถือศาสตร์นาอิสานบริเวณ ๘ หัวเมือง ก็ไม่ต้องสงสัยอีก
 คงจะต้องผิดศีลธรรมเหมือนกัน คือว่ากฎหมายของเราที่ออกไปเป็นการ
 กระทบกระเทือนศีลธรรมของเขาเช่นเดียวกัน ที่นี้มีปัญหาว่าส่วนคนนอก
 เราไม่ยกเว้น เพราะฉะนั้นจะให้คนนอกบริเวณ ๘ หัวเมืองได้รับมาป
 อยู่เดอมอ และเมื่อคนนอกบอกว่าการออกกฎหมายไปอย่างนี้ ชาว
 อิสานเป็นแบบปกติเคย เพราะเป็นข้อสำคัญในศีลธรรมศาสตร์นา แต่ส่วนใน
 บริเวณนอก ๘ หัวเมืองไม่มาป ข้าพเจ้าก็ฟังไม่ตกว่าจะเอาหน้ามอ
 หรือหลังมอ ข้าพเจ้าเห็นว่านโยบายที่ตั้งไปอย่างนี้ ที่จะยกเว้นบริ
 เวณ ๘ หัวเมืองนั้น เป็นนโยบายที่ทำให้กระทบกระเทือนถึงชาวอิสาน
 ซึ่งอยู่นอกบริเวณ ๘ หัวเมือง จะทำให้ชาวอิสานซึ่งอยู่นอกบริเวณ
 ๘ หัวเมืองเห็นใจสภาพ เราได้ว่า สภาพ ไม่ให้ความยุติธรรมแก่
 เขาในฐานะที่เขาถือศีลธรรมศาสตร์นาเดียวกัน ชอบหรือ อย่างนี้ ข้าพเจ้า
 เห็นว่าควรคิดถึงด้วย จึงอยู่หรือที่ทำนกรรมาธิการได้อ่างขึ้นมา

เป็นนัยว่า เกี่ยวกับการต่างประเทศ บุคคลต่างๆ เกี่ยวกับนโยบายซึ่งอยู่ในดินแดนของเรา ชื่อนั้นข้าพเจ้าก็ยอมรับรอง แต่ทว่าอีกข้อ ๑ ซึ่งจะทำให้ยึดตามคือยึดตามแตกแยกกันชน คือนอกกับใน แล้วเขาก็จะมาโทษสภาฯ ถ้าเป็นคนทำให้แตกแยก ชื่อนั้นเราไม่คิดบ้างหรือ ข้าพเจ้าคิดว่าน่าคิดอย่างที่สุด เพราะเหตุฉะนั้นถ้าหากว่าเราจะเอามาตราชนแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่ามันเป็นนโยบายที่เสียอันหนึ่ง คือเป็นนโยบายที่ทำให้ชาวยึดตามคือยึดตามแตกแยกกันชนโดยสภาฯ เป็นผู้ทำ ด้วยเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อเรายังมีผู้ชำนาญทางศาสนาชั้นนี้ ยืนยันว่าเป็นบาป ควรยกเว้น ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะยกเว้นทั้งหมด มีข้อที่น่าวิตกอยู่อันหนึ่งของสมาชิกว่า เราจะหากระโถที่ไหนมาพอ นี้แหละเป็นข้อสำคัญมาก แต่เดี๋ยวรัฐบาลจะดำริ

พระยาธรมันตรีบุรินทร์ กรรมาธิการ กล่าวต่อว่า ข้าพเจ้าจะขอตอบท่านรัฐมนตรีถามก่อนว่า อันการศาสนาที่บัญญัติขึ้น เขาเปิดไว้ว่าให้มีเมียได้ ๕ คน ท่านก็ยอมทราบอยู่แล้วว่า มันเป็นหลักของเขา รวมอยู่ในหลักศาสนาด้วย นี่ข้าพเจ้าได้เรียนท่านในสภาฯ นี้แล้ว ข้าพเจ้าไม่อยากจะพูดในฐานะที่ว่า ทำไมจึงได้ยกเว้นบริเวณ ๘ หัวเมือง และทำไมจึงไม่ยกเว้นอื่น ข้าพเจ้าขอให้ท่านพึงเข้าใจว่า ก่อนหน้าเป็นอยู่ซึ่งยึดตามมาอาศัยและก่อนโน้นเขาอยู่อาศัยมาแต่เดิม เราไปได้มาปกครอง ขอให้ท่านคิดดูตรงนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่อยากจะพูดอะไรให้มากอีก

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวหา ทางรัฐบาลจะขอแก้หรือ
ยัง ไม่เห็นขอแปรญัตติว่าจะขอแก้อย่างไร

พระยานิศาสดศรี โสภโศภย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
กล่าวว่า คือว่ามันเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะไปแก้ของกรรมาธิการไม่ได้
เป็นร่างของกรรมาธิการที่ต่อเติมขึ้นมาใหม่ และรัฐบาลไม่ได้แปร
ญัตติได้ แต่ว่าถ้าให้ทำความตกลงในระหว่างกรรมาธิการ ถ้าจะ
ตกลงกับรัฐบาลในระหว่างพักก็ได้ ข้อสำคัญมีอยู่ว่า เช่นท่าน
เอกชเปอรต ที่ว่าเมื่อ^๕ ^๕ ในคำค้นหาให้มีภริยาได้ ๕ คน ถ้าบังคับ
ว่ามีคนเดียวแล้วเป็นบาปหรือไม่ ถ้าเป็นบาปแล้ว ก็ให้มีได้หลายคน
ถ้าบังคับเช่นนั้นผิดรัฐธรรมนูญแน่ ๆ อีกอย่างหนึ่งวิธีหย่าของเรา
ถ้าหย่าจะต้องไปจดทะเบียน แต่ของเขาย่าจะทำอย่างไร เราจะตั้ง
เราไปบังคับให้เขาทำอย่างอื่น บังคับให้ ผิดคำค้นหาแล้ว ข้าพเจ้าเห็น
ว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเป็นกฎหมายที่ใช้ไม่ได้

พระยาประมวญวิชาพูด กล่าวว่า เรื่องนี้ไม่มีใครแปรญัตติได้
เมื่อสภาฯ ได้ตกลงตามมาตรา ๕ แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่ก้หมกกันแล้ว
เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาวาระที่ ๓ คือไป

พระประณาทกรณิ รมรับรอง

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวว่า
มาตรา^๕ เป็นบทที่กรรมาธิการได้ยกร่างมาใหม่ ข้าพเจ้าขอแปรญัตติ
ให้ตัดออกทั้งหมด เพราะฉะนั้นเมื่อปัญหาว่ามีว่า จะเอาได้ทั้งหมดหรือ

อย่างไร ยังมีข้อที่จะพูดต่อไปอีก ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่หมดสติ
ตามข้อบังคับเลย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ ข้าพเจ้าเองก็มุ่งหมาย
ง่วนนั้นในการลงมติ คือในตอนต้นลงมติแต่เพียงว่า ในมาตรา ๕ จะ
ให้คัดออก คือเป็นเหตุกันโยบาย จะคัดออกหรือคงไว้ หรือจะแก้
ไขอย่างไรนั้น เรามีสิทธิจะพูดกันได้ เพราะว่ากรรมาธิการได้ยกวาง
มาใหม่ ปัญหาข้อนี้ในมาตราฯ ยังทำได้

ขุนวรดิษฐ์คุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวคือ
ถาหากว่าได้โปรดกรุณาให้โอกาสเช่นนั้น ข้าพเจ้าขอแปรญัตติตั้ง
ที่ทำงานรัฐบาลได้เดี๋ยวนั้น ก็ขอให้ออกเงินไปจนตลอดถึงนอกบริเวณ
ด้วย แต่ถ้าหากขอแปรญัตติของข้าพเจ้านี้ รัฐบาลจะทำได้หรือ
ไม่ เพราะว่าจะต้องตั้งโต๊ะอีกแยกที่แยก

พระยาอภิรักษ์กิติรรมดิเทศ ประธานกรรมาธิการ กล่าวคือ ใน
การที่คณะกรรมาธิการบัญญัติให้ ไซ้เพียงภายในบริเวณ ๗ หัวเมือง น
นั้น โดยมีเหตุผลตั้งที่เจ้าคุณสมันตฯ ได้กล่าวมาแล้วอย่างหนึ่ง และ
นอกจากนั้นถ้าจะคิดถึงกฎหมายต่างประเทศแล้ว เช่นตามที่ท่านปรึก
ษากฎหมาย มิสเตอร์กาไซ ได้กล่าวมีว่า คือสมมติว่าในประเทศฝรั่ง
คนไทยเราซึ่งมีภริยาอยู่แล้ว ๕ คน จะเอาไปในประเทศฝรั่ง ภริยา
& คนนั้นก็เรียกว่าเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ทว่าเราจะไปจ
ทะเบียนภริยาอีกคนหนึ่งในประเทศฝรั่งหาได้ไม่ เพราะฝรั่งเข

มีภริยาแต่เพียงคนเดียวเท่านั้น ฉันใดก็ฉันนั้น ชาวที่ถืออิสลามก็ตาม
 ถ้ามีภริยามาแต่ประเทศอื่นแล้วมาอยู่ในประเทศสยาม นอกจากบริ-
 เวณ ๘ หัวเมืองนี้ ภริยาของเขาทั้งหลายนั้นก็เป็นภริยาที่ชอบด้วย
 กฎหมายทุกคน แต่ทว่าตามประมวลกฎหมายนี้แล้ว เราจะไม่ยอม
 ให้ชาวอิสลามมาแต่งงานกับหญิงอีกคนหนึ่งโดยวิธีจดทะเบียนมีภริยา
 ได้โดยเป็นอันขาด เพราะฉะนั้นกรมการจึงเห็นว่า ถ้าจะให้ชาว
 อิสลามมาจดทะเบียนมีภริยาแล้วละก็ จะเป็นช่องทางให้คนไทยที่
 ชอบอยากจะมีเมียมากก็ไปเป็นอิสลามเสีย และนอกจากนั้น ถ้าเราจะถือ
 ตามประมวลกฎหมายฝรั่งเค็ดตั้งที่ได้เรียนมาแล้ว และตามคำของ
 ท่านเจ้าคุณสมันตว่า ชาวอิสลามเป็นแต่เพียงมาอาศัยอยู่ในประ-
 เทศสยามเท่านั้น เราจึงไม่อยากจะให้ชาวอิสลาม มาจดทะเบียนมี
 ภริยาได้มากนักกว่านั้นอีก นอกจากจะพูดถึงว่า นโยบายเราควรจะ
 ยกเว้นบริเวณ ๘ หัวเมืองนั้น ชาวเจ้าก็มีความเห็นพ้องด้วยกับผู้แทน
 จังหวัดกตมครเป็นอย่างยิ่ง ที่จริงกรุงสยามควรจะเป็นอย่างหนึ่งอัน
 เดียวกัน คือมีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกัน แต่ทว่าถึงความ
 จำเป็นซึ่งข้าพเจ้าได้เคยสันทนาเป็นการไปรเวทกับเจ้าคุณสมันตฯ ซึ่งรู
 เรื่องในทางบักช ได้เป็นอันมาก ก็มีความเห็นว่า การทำเช่นนั้นจะ
 ไม่เป็นการเหมาะแก่ฐานะลัทธิประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง กรมการ
 จึงมีความเห็นว่า ทั้งๆที่ไม่ต้องใจ เราก็จำเป็นจะต้องมีมาตรา
 นี้ไว้ และคณะกรรมการมีความเสียใจที่จะยกเว้นให้ชาวอิสลาม
 อันที่มาอาศัยอยู่มิได้ ดังที่ได้กราบเรียนมาข้างต้น

พระยาศรีสุนทรโวหาร ภูเขียว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 กล่าวว่า ในเรื่องที่ทำนกรรมสิทธิ์ อ่าง ถึงกฎหมายต่างประเทศนั้น
 จริง คือ แปลว่าเราเรียกว่ากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล
 รับรองความเป็นอยู่ว่าชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมาย
 หมายบ้านเมืองเรา ถ้าหากว่าบ้านเมืองเรามีเมียหลายคน มายัง
 ประเทศนั้นมาหลายคนก็ชอบอยู่ แต่มีเมียอยู่ในประเทศเดียวกัน เรา
 จะเอาอันนั้นมาใช้ก็ลำบาก ชาวเจ้าจะยกตัวอย่าง เช่นชาวบริเวณ
 ๘ หัวเมือง มีเมีย ๕-๕ คน ในระหว่างที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้แล้ว
 เช่นในปลายปีหน้า เมื่อเขายกครอบครัวลงมาอยู่ในกรุงเทพฯ แล้ว
 ฐานะของเขาที่เกี่ยวของกับกฎหมายบรรพชน จะเป็นประการใด เช่น
 ในระหว่างอยู่ อำนาจต่างๆ ที่มีบทบัญญัติอยู่ในเรื่องนี้ เพราะเขา
 อยู่นอกบริเวณ ๘ หัวเมืองแล้ว ส่วนตะไคร่ที่มีตั้งมาตั้งตั้งนั้น เวลา
 ๕-๕ เช่นเดียวกัน มีที่ปรึกษาอยู่คนหนึ่งที่กรุงเทพฯ เราส่งไปศาล
 ต่างๆ ถ้าหากว่ามีความจำเป็นที่จะทำเช่นนั้น ก็เมื่อตะไคร่มีประจำ
 กระทรวงอยู่คนเดียว มีคดีที่ใหม่ก็ส่งไป ไม่จำเป็นจะต้องมีตะไคร่
 ๕๐ คน อย่างที่เราส่งที่ปรึกษากฎหมายของเราไปในเมืองต่างๆ เมื่อ
 มีคดีเกี่ยวกับต่างประเทศนั้น

ขุนวรดิษฐ์รัฐมนตรีผู้แทนราษฎร จังหวัดหนองคาย กล่าวว่า
 ว่า ชาวเจ้ามามองเห็นว่า ในกาที่แบ่งแยกอิสตามนอกหรือในนั้น
 เป็นนโยบายที่เดอะเหอะมาก เพราะจะทำให้ชาวอิสตามสองชาติแตก

แยกกัน และทั้งจะเห็นได้ว่าสภาพที่เราไม่ได้ให้สิทธิหรือเสรีภาพ
เท่ากันเพียงพอ แต่ก็มีข้อสำคัญอยู่อีกประการหนึ่ง คือว่าในการที่
ว่า ถ้าหากเรามีต้อกาสนั้น จะทำให้คนถือศาสนาอื่นคิดตามเข้าไป
ในศาสนาอื่นนั้นโดยความประสงค์ที่เข้าใจกันนี้ และข้าพเจ้าก็คิดอยู่
เหมือนกัน ถ้าหากเราจะเปิดตะเพาะบักตานั้น น่าจะทำให้คนเข้าไปอยู่
ในบักตานั้นเป็นอันมาก ขอให้คิดถึงความสะดวกมาเป็นข้อสำคัญ อีก
ประการหนึ่ง ที่ท่านว่าคนซึ่งอยู่นอกบริเวณ ๗ หัวเมืองนั้นเป็นผู้มา
อาศัย อย่างถาวรเช่นนั้น นั้นเป็นการผิดมาก เขาเป็นชาวสยาม ไม่
ใช่คนมาอาศัย เขาเป็นชาวสยามมีสิทธิเช่นเดียวกับเราเหมือนกัน
เพราะฉะนั้นถ้าหากเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องว่าตะเพาะคนถืออิสลาม
ทางบักขุ ได้เท่านั้นหรือที่เรียกว่าเป็นเจ้าของประเทศ ข้าพเจ้าคิดว่า
คำกล่าวเช่นนั้นเป็นคำกล่าวไม่ถูก ถึงแม้ชาวสยามซึ่งอยู่นอกนั้นก็
เป็นเจ้าของประเทศเหมือนกัน เพราะฉะนั้นนโยบายอันนี้ ถ้าเรา
เห็นแล้วว่า เป็นนโยบายที่จะทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าที่จะให้
ประโยชน์ ข้าพเจ้าก็เห็นว่าควร จะให้เป็นไปตามความเห็น ของ
รัฐมนตรียุคศิขรม

ค. ชูเกียรติ ทองดงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าว
ว่า ในเรื่องรัฐประศาสน์นโยบายเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ทหาใช้หน้าที่
ของกรรมาธิการที่จะพิจารณาไม่ สนาชิกทั้งหลายนี้หาอาจทำ ถึง
สิทธิศาสนาอิสลามว่า เมื่อได้ให้สิทธิพิเศษในบริเวณ ๗ หัวเมืองแล้ว

จะกระทบกระเทือนถึงอดีตตามภายนอกอย่างไรๆ ข้าพเจ้าเห็นทางที่จะ
ปรองดองให้รัฐบาลและกรมการเมืองไปตกลง ขอเสนอให้หยุดพัก

ร.ท. ทองคำ คล้ายโอภาส รับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า เมื่อจะมีการโต้เถียงเช่น
นี้ และทั้งคำแปรญัตติจะตกลงอย่างไรก็ไม่แน่นอน เพราะเหตุว่าเป็น
แค่เพียงอภิปรายเท่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อมีผู้เสนอขอให้รัฐบาลไป
ตกลงกับกรมการเมืองในมาตราที่ ทางรัฐบาลก็แปรญัตติว่าอย่างนี้
“บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงคำเสนอที่บัญญัติ
ถึงสิทธิที่เกี่ยวกับครอบครัว”

นายสวัสดิ์ ยุวเวศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ กล่าว
ว่า ความที่ท่านรัฐมนตรียุติธรรมอ้างถึงเสรีภาพนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า
ท่านยังกล่าวไม่ถูก คือว่าเสรีภาพนั้น เราอบรมกันอยู่แล้วว่า
เสรีภาพควรจะจำกัดหรือไม่จำกัด เราอบรมกันอยู่แล้วว่า ในสมัย
เมื่อมนุษย์นั้นยังไม่มีความเจริญ ก็ไม่จำกัดเสรีภาพอะไรเลย แม้แต่
จะฆ่ากันหรืออะไรกัน.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ขอให้ท่านอภิปรายในเรื่อง

นายสวัสดิ์ ยุวเวศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ กล่าว

ว่า ถูกแล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ขอให้อภิปรายว่าจะให้
ใช้ ในบริเวณจังหวัดหัวเมือง หรือว่าจะให้ใช้ที่อื่น จะได้รวบรวมเข้ามา

นายต๋อด้ง บุตรเร่ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครสวรรค์ กล่าว
 ว่า เพราะฉะนั้นการที่เราออกกฎหมายนี้ และก็เรียกได้ว่าเราได้จำกัด
 เดรัจฉานแล้ว เราไม่ให้เดรัจฉานอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นการที่เราออก
 กฎหมายนี้ จึงได้คิดถึง เดรัจฉานว่า ชนิดไหน ควรจะจำกัดเพียงไร
 และเพราะสำหรับประมวลนี้เราออกกฎหมายกันในเรื่องผัวเมีย เราออก
 เฉพาะในเรื่องเดรัจฉานของชนที่ครองมนุษย์ชนที่เจริญ ถ้อยกันว่าตามที่
 เราได้ ใช้กันอยู่ที่ประเทศสยาม เพราะฉะนั้นเราก็อยากจะคิดที่
 กันหมด เราจึงได้ ใช้เดรัจฉานจำกัดเขาภายในเขตต์เจ็ดหัวเมืองนั้น
 คือขบ เพราะฉะนั้นเราจะควรปล่อยเช่นนั้นหรือ นอกจากเราไม่รู้จัก
 จำกัดเดรัจฉานแล้ว ยังจะปล่อยให้บุคคลเป็นดั่งหมาอาศัยเอาศาลเจ้า
 ชนบางหน้าเพื่อที่จะมีเมียได้ ดีคนอย่างนั้นก็

หลวงนาถนิกิตราดา ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ กล่าว ว่า
 ข้าพเจ้าเห็นด้วยในข้อแปรญัตติของรัฐบาล ที่เห็นอย่างนี้ข้าพเจ้ามีข้อ
 ข้อความหนึ่งที่จะกราบเรียนคือที่ประชุมนี้ว่า ถ้าหากว่ามีญัตติขึ้น
 ตามร่างที่คณะกรรมธิการได้เสนอมา และเราขียนให้ไปอย่างนี้
 แล้ว ข้าพเจ้าขอกล่าวจำนวนแห่งระบัตติของรัฐธรรมนูญข้อหนึ่ง อีก
 ข้อหนึ่งข้าพเจ้าขอยืนยันว่านอกจากจะระบัตติของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังจะ
 ระบัตติความจริง ก็จะเป็นไปไม่ได้ ที่ท่านรัฐมนตรีอาจยื่นมาข้อ
 หนึ่งนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าสำคัญมากทีเดียว คือในอุทกาทณ ที่ท่านว่า

เขาอยู่ในบริเวณเจ็ดหัวเมือง เขาคิดถึงฉัน เขามีเมียด้วยกันแล้ว
 เขามาอยู่ในพระนคร ฐานะของเขาในดักขิณานั้นจะให้หมดไปหรือ
 คือว่าเพียงแต่ย้ายที่อยู่ จะให้เขาหมดสิทธิไปหรือ คือให้เขาหมด
 สิทธิไปไม่ให้เขาถือ อย่างนี้ข้าพเจ้าเห็นว่ามีค่ามาก ทำไมข้าพเจ้า
 จึงกล่าวว่าเป็นการสำคัญ เพราะข้าพเจ้าได้กล่าวแต่เบื้องต้นแล้วว่า
 เป็นการระมัดระวังรัฐธรรมนูญตามร่างของกรรมาธิการ เพราะถ้ารัฐ
 ธรรมนูญนี้ให้เสรีภาพในการที่จะประกอบกิจการทำมาหากิน ที่จะมี
 เลหะสถาน ที่จะไปไหนมาไหนได้ความใจเขา เห็นว่าไม่เป็นการระมัด
 ระวัง การที่บุคคลอยู่ในบริเวณเจ็ดหัวเมือง แล้วแต่เขาจะย้ายที่
 อยู่ไปทำมาหากินที่อื่น ทำไมเราจึงจะไปบัญญัติว่า ถ้าไปอยู่ที่อื่น
 แล้วจะให้หมดสิทธิ ซึ่งเป็นการฝืนหัวใจเขา ข้าพเจ้าว่าอย่างนี้แหละ
 เป็นการระมัดระวังรัฐธรรมนูญ คือว่าเราก็คิดเขา ในเรื่องเบื้องต้นคือว่า
 กฎหมายเดิมเราจะได้ยกเว้นในบริเวณเจ็ดหัวเมืองนั้นก็ ข้าพเจ้าเห็น
 ว่ากฎหมายนั้นใช้ ในสมัยหนึ่ง จะเอามาใช้ในสมัยซึ่งเป็นระบอบรัฐ
 ธรรมนูญหาได้ไม่ และข้าพเจ้าขอยืนยันว่าความเห็นของท่านรัฐมนตรี
 ยุติธรรมที่ว่ากฎหมายนี้ ถ้าหากว่าจะได้ออกไปตามร่างของกรรมา
 ธิการก็อย่าหวังเลยว่าจะไม่ถูกแก้ โดยคณะกรรมาธิการ อีกคณะหนึ่ง
 ซึ่งกำลังพิจารณาร่างกฎหมายที่ระมัดระวังระบอบรัฐธรรมนูญ เพราะ
 ฉะนั้นจึงเห็นว่าไม่มีผลอะไร ถึงแม้ว่าเราจะร่างให้เป็นไปตามร่างของ
 กรรมาธิการกฎหมายนี้ก็จะต้องถูกแก้ อีกไม่ช้าถึงตั้ง ข้าพเจ้าจึงเห็น
 ว่าญัตติของรัฐบาลชอบแล้ว ควรจะให้เป็นไปอย่างนั้น

พระราชพิธีภักดีธรรมดัดเดา ประชาน กรรมมาธิการ ถัดจาก
 ปัญหาอันเป็นปัญหาที่ดำคณุมาก ข้าพเจ้าจึงอยากจะทำโอภาสแข็งแรงคือ
 สภาฯ อีกครั้งหนึ่ง ตามที่หลวงพ่อท่านได้กล่าวเมื่อก่อนนั้น ท่านชักคิด
 อย่างเช่นคนที่มีเมียไปอยู่ในฝรั่งแล้วนั้นก็เหมือนกัน ถ้าคนแรกในเรื่อง
 บริเวณจังหวัดเมืองเขาไปอยู่ในพระนคร เช่นนั้นแล้ว เมียของเขาที่มี
 ได้ ในบริเวณจังหวัดเมืองหนักเป็นเมียที่ชอบกฎหมาย แต่ที่เราจะ
 ยอมให้เรามาจดทะเบียนอีกหรือไม่ เป็นคนที่ดีหรือไม่ กฎหมายสยาม
 จะยอมให้เรามาจดทะเบียนเมียคนที่ดีเช่นนี้ กฎหมายสยามนี้จะเรียกว่า
 ผิดแผนกกับประเทศฝรั่งแล้วเป็นต้น และเมื่อพูดถึงว่าจะจัดตั้งรัฐ
 ธรรมนูญหรือไม่แล้ว ข้าพเจ้าอยากจะบอกกล่าวว่า ประเทศฝรั่งแล้ว
 นั้นเป็นผู้ประเสริฐประเสริฐในเรื่องเสรีภาพ คือคำว่าเสรีภาพ อิสสระ
 ภาพ เสนอภาคชนกันเพื่อน ดังที่ท่านรองประธานฯ พระเรียนมา
 ได้เคยอธิบายมาแล้ว เมื่อพูดถึงว่าจะเป็นการจัดตั้งธรรมนูญหรือไม่
 แล้ว ประเทศฝรั่งซึ่งเป็นบิดามารดาในเรื่องเสรีภาพและอิสร
 ภาพ ดมภาพแล้ว เรายังไม่ยอมให้คนในประเทศอื่นมาจดทะเบียน
 มีเมียมากในประเทศเรา แต่ที่ข้าพเจ้าได้ถามมีดีเคอวาคาไซ ก็
 เมียคนต่างประเทศมาเป็นความในศาลฝรั่งแล้ว วิธีพิจารณามีข้อไร
 ว่าศาลฝรั่งไม่จำเป็นจะต้องวินิจฉัยในกรณีที่คนต่างประเทศมาเป็น
 คู่ความกัน ให้ไปฟ้องร้องกันในประเทศของตนก็ได้ ตามที่สมัชชา
 ได้กล่าวไว้ว่าจะเป็นถ้อยคดีธรรม ถ้าเราไม่ยอมให้ชาวอิสลาม

เจ้าหัวเมืองเป็นการที่ผิดกฎหมาย และมีธรรมเนียมประเพณีใน
 ประเทศอื่น และว่าตามที่ท่านดำริกับบางท่านได้ยกเหตุผลว่าเป็น
 การที่เราหมดเบ็ดเตล็ดในการที่จะต้องมีระเบียบยุติธรรม และถ้าหาก
 ดำเนินมากในการที่คนไทยจะต้องถือศาสนาอิสลามและจะต้องมีการจ
 ะเบียญมีเมียหลายคน และต้องมีภรรยากระเบียญสำหรับบ้านไทย
 อย่างหนึ่งสำหรับบ้านแขกอย่างหนึ่ง ถ้าเรามีเมียสามคน จะมีเมีย
 อีกคนหนึ่งก็ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าคนในบังคับของประเทศสยามเอง ถ้า
 มีใครถือศรัทธาว่าเป็นชายอิสลามมีเมียได้สามคน และตั้งคนไทย
 เป็นด้อยมาก หมายความว่าไม่เป็นแมจอร์ติ จำกัดให้มีเมียคนเดียว
 เพราะฉะนั้นตามกฎหมายของเราได้ใช้มาตั้งแต่ ร.ศ. ๗๖ ซึ่งมีข้อ
 บังคับว่าในเรื่องมฤตกหรือผู้เมียแต่ให้ใช้ ในบริเวณเจ้าหัวเมือง
 นั้น เท่าที่ข้าพเจ้าทราบก็ยังไม่มีการร้องเรียนมาเลย เพราะฉะนั้น
 ประเพณีซึ่งได้มีมาด้วยดีแล้ว คณะกรรมการจึงไม่อยากจะแก้ไข
 จะเป็นการเปิดช่องเงิน แต่อย่างไรก็ตามแบบต่างประเทศอย่างหนึ่ง คือ
 เหตุนี้แหละข้าพเจ้าจึงเห็นได้ว่าตามที่ดำริกับท่านดำริว่ามีคณะ
 กรรมการร่างกฎหมายอันหนึ่งในเรื่องที่ว่ากฎหมายจะบังคับว่า
 หรือไม่นั้น ในชั้นที่ตกลงกันแล้วถ้าจะเห็นว่าจำเป็นอย่างไร ถ้า
 ถ้าจะวินิจฉัยตาม มาตรา ๕ เห็นว่าตาม มาตรา ๕ นั้นเป็นของถูกตั้งแล้ว
 ถ้าจะวินิจฉัยว่าใช้ไม่ได้ จึงเห็นแต่จะมีเหตุผลพิเศษ เพราะ
 ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าท่านดำริทั้งหลาย ไม่มีเหตุผลใดในชั้น

เพราะว่าท่าน สมาชิกย่อมจะมีสิทธิในการวินิจฉัยว่ามาตรา^๕นั้นถูกต้องหรือไม่ แต่ทว่าถ้ามีเหตุผลข้อไปแล้ว เห็นว่ามาตรา^๕นั้นไม่ถูกต้องแล้ว สภา^๖ก็มีสิทธิและมีอำนาจอยู่เสมอที่จะแก้ไขกฎหมายได้ เพราะฉะนั้นอย่างไรก็ตามคณะกรรมการขอให้ระมัดระวังของสำคัญว่าเราเป็นประเทศสยาม เรามีรัฐธรรมนูญ เราดำเนินแบบเสรีภาพ สัมภาพ และอิสระภาพอย่างแบบตะวันตกแล้ว ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าการรัฐธรรมนูญจะมีเสรีภาพเกินกว่าประเทศฝรั่งเศสอย่างไรเลย เมื่อประเทศใหญ่ดำเนินเช่นนี้แล้ว เราก็ไม่ควรจะดำเนินผิดแบบกับประเทศที่ดำเนินอยู่แล้ว

ค. ยู่เกียง ทองลงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าว ว่า ในการที่เราแก้ไขมาตรา^๕นั้น เราก็อ้างถึงสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการที่จะถือศาลนัดทวิโต หรือในการที่ปฏิบัติพิธีกรรมอย่างไรก็ได้ เราได้บัญญัติรับรองเช่นนั้นแล้ว หลักการในเรื่องการที่คนไทยจะจดทะเบียนเมียคนเดียวคงจะเลิกหมดหมด เพราะถ้าข้าพเจ้าอาจจะตั้งคนเป็นศาลาคาได้ ทำตติใหม่ และไม่มีกฎหมายใดมาบังคับได้เลย ข้าพเจ้าขอฝากความคิดไว้ด้วย

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าว ว่า ปัญหาเรื่องนี้มีอยู่ว่าจะเป็นเรื่องนิยมประเพณีหรือศาสนา ยังไม่มีใครยืนยันมาแน่ชัดในเรื่องนี้เป็นเรื่องประเพณีหรือศาสนา แต่ข้าพเจ้าเข้าใจว่าในเรื่องนี้เป็นแต่เรื่องประเพณีเท่านั้น เมื่อเป็นประเพณี

แต่เราก็ควรบังคับไปตามความประสงค์ของผู้ที่ขอประเพณี ก็คือว่า
 เมื่อตามรัฐธรรมนูญอนุญาตให้ผู้ถือศาสนาใด ถือศาสนาได้ตาม
 ขอบใจ ในเรื่องนี้ท่านว่าอาจารย์กล่าวว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ก็
 เมื่อเช่นนั้นท่านทำไมไม่ยอมให้ผู้ที่เป็นชาวอิสลามซึ่งอยู่ในจังหวัด
 อื่น ๆ เข้าอยู่ในเกณฑ์นี้ด้วยเล่า อีกประการหนึ่งเท่าที่ข้าพเจ้าได้
 ฟังมาไม่มีใครสนับสนุนคณะกรรมการนั้นเลย และคณะกรรมการ
 ริกการก็เป็นกรรมการของสภาฯ และเมื่อไม่มีใครสนับสนุนคณะ
 กรรมการก็ควรจะยอมตามที่สมาชิกต้องการโดยเร็วที่สุด ไม่ควร
 จะให้เป็นไปอย่างเดี๋ยวนี้ ควรจะยอมทันทีก็เพียงพอ เพราะเป็นความ
 ประสงค์ของสมาชิกส่วนมากแล้ว

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวว่่า กรรมการ
 นั้นเป็นกรรมการสภาฯ นั้นเป็นความจริง แต่ว่่ากรรมการคนที่พูด
 นั้นก็เป็นสมาชิกของสภาฯ คนหนึ่ง ซึ่งจำเป็นจะต้องระมัดระวังนโยบาย
 ของประเทศชาติให้มากที่สุดตามที่สามารถจะทำได้ ข้าพเจ้าได้รู้ดีก
 หนักใจในเรื่องนี้หนักหนา และจังหวัดที่ข้าพเจ้าเป็นผู้แทนอยู่นั้นก็เป็น
 ชาวอิสลามอยู่ไม่น้อย เพราะฉะนั้นเรื่องนี้จะต้องระมัดระวังให้มาก
 อีกประการหนึ่งข้าพเจ้าขอทราบเรียนว่่ามาตรฐานกรรมการได้เสนอ
 มานี้ สภาฯ ได้ตกลงไปแล้ว เราจะเอาอย่างอื่นคือไม่เอาอย่างที
 กรรมการแล้ว ท่านประธานกรรมการได้บอกในปัญหาให้แก้ ไข
 แต่ตามที่รัฐบาลเสนอเข้ามานั้นกับที่นั่นนั้นเป็นหลังมือ ไม่ใช่แก้ ไข

ถ้อยคำ อีกประการหนึ่งเราจะต้องระวังว่าในเรื่องรัฐประศาสน์นโยบาย
 เป็นเรื่องสำคัญที่สุด อีกหน่อยจะเป็นว่าเราถอยหลังเข้าคลอง อีก
 หน่อยจะตึงค้ำควดยุติธรรมสำหรับค้ำควดนาหลายๆ ค้ำควด และจะตึงมี
 ค้ำควดพองพวยขึ้นอีกเป็นอันมาก และถ้าเรามารับวินิจฉัยค้ำควดต่างๆ แล้ว
 เราจะตึงค้ำควดอีกมาก เช่นนี้จะต้องเป็นการเค็ดครึ้นเป็นอันมาก
 เป็นวินิจฉัยถอยหลังเข้าคลอง เราได้พยายามหนักหนาที่จะเลิกค้ำควด
 ต่างๆ นั้น เมื่อ ร.ศ. ๓๒๐ นั้นมีผลต่ามากมามากแต่อย่างไร นั้น
 ย่อมประจักษ์อยู่แก่พวกเราที่เข้าใจในเรื่องการเมืองแล้ว และอีก
 ประการหนึ่งเราจะยกเว้นค้ำควดนาอิสต์ตามแล้ว ในประเทศสยามเราจะ
 มีค้ำควดอื่นๆ อีกเป็นอันมาก ไม่ฉะเพาะกฎหมายผิดเมียเท่านั้นที่เราจะ
 ก้าวหน้า ยังมีกฎหมายบรรพอื่น ๆ และลงท้ายเสรีภาพที่เรานิยมนี้จะ
 เป็นไปอย่างไรแน่ อีกประการหนึ่งที่ว่ากรรมวิธีการพิจารณาฎ
 หมายที่ขัดกับเสรีภาพมีความเห็นประการใดหรือไม่ นั้น ฉะเพาะฎ
 หมายนี้ยังไม่ได้ ไปตั้งกรรมวิธีการขณะนั้น มีแต่ท่านประธานกรรมมา
 ธิการคนเดียวจะมาพิจารณาในขณะที่ชอออกใจนี้ ข้าพเจ้าเป็นห่วงเป็น
 ใจอันมาก ข้าพเจ้าขอชอชอนดอนให้ตั้งภาควินได้ระดังเป็นที่สุดว่าเราจะ
 เป็นประเทศสยามของชาวไทยเราหรือจะให้เป็นอย่างอื่น ให้อย่าง
 ใดขึ้นอีก นั้นเป็นเรื่องที่จะต้องระวัง

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวถึง ข้าพ
 เจ้าขอตั้งนับตั้งนุกรมวิธีการ แม้ว่าการตั้งข้าพเจ้าซึ่งได้ ได้เคยให้

เป็นไปตามกฎหมายบริเวณเจ็ดหัวเมือง เพราะมันมีอยู่แล้ว แท้จริง
กฎหมายอดีตตามนั้นข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นกฎหมายซึ่งเหยียดผู้หญิงเห็ด
เกิน นี่เป็นความจริง เรื่องมันเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้าจึงขอสนับสนุน
ว่ารัฐบาลไม่ควรจะเล่นเรื่องเช่นนั้นจนมาเลย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคำ ขอให้ท่านรมต.ระวางเรื่อง
การศาสนา อย่ากล่าวให้เป็นไปในทางกระทบกระเทือน ท่านบอกว่า
อดีตตามเหยียดผู้หญิงที่สุดเป็นการกระทบกระเทือน

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวคำ คือ
ที่ข้าพเจ้าว่าอย่างนั้น.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคำ ท่านไม่มีหน้าที่อภิปราย
ในคำสั่งของข้าพเจ้า

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวคำ
ข้าพเจ้าขอถอน และขออภิปรายต่อไป ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะมีไว้
ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองนั้น เพราะเป็นประเพณีนิยมมา การที่คน
ชาวไทยอดีตตามเข้ามาอยู่ในเมืองไทย คือในนครกัณฑ์ ในสังขตาก็ดี
เมื่อเราเห็นว่าลัทธิเป็นอย่างไร เราได้รับบรรยายเข้ามา พวกนิยมอยู่
ก็อย่าเข้าไป สำหรับพวกที่เห็นว่ามีเมียดก็เชิญเข้าไปอยู่ในบริเวณ
เจ็ดหัวเมือง นี่ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าเราขยายให้ทั่วไปแล้ว รูปที่ว่าเป็น
กบฏหลังเราคงของอาชเป็นได้ เพราะคนไทยอดีตตามซึ่งเข้ามาอยู่ใน
ทางสังขตาก็ดี นครกัณฑ์ ได้เห็นความมุกตลกธรรมของศาลเรา เห็นว่า

เราเป็นอย่างไรอยู่กับคำสั่งน่านนี้ มันผิดแปลกกันอยู่แล้ว แต่ทางบริเวณเจ็ดหัวเมืองนั้นมันจำเป็นโดยรัฐประศาสตร์นโยบายจริงๆ เพราะคล้ายกับต่างประเทศซึ่งเขายังให้อยู่อย่างนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าควรใช้ในบริเวณเจ็ดหัวเมืองเท่านั้น

นายจิ่ง จิ่งจิตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดตรัง กล่าวว่ ถ้าหากว่าจะอ่านมาตรา ๕ ตามที่กรรมาธิการเขียนแล้วก็แสดงให้เห็นว่าประเทศสยามแบ่งแยกออกเป็นสองส่วนอยู่ เพราะว่าประเทศสยามตามรัฐธรรมนูญบอกว่าแบ่งแยกไม่ได้ ถ้าจะอ่านตามนี้จะเห็นว่าประเทศสยามแบ่งแยก ถ้าแบ่งแยกเช่นนั้นก็จะผิดรัฐธรรมนูญแน่ๆ รัฐธรรมนูญไม่ต้องการจะแบ่งแยก ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นด้วยในร่างกรรมาธิการ เห็นความยุติธรรมของรัฐบาลนี้ เพราะทำให้ชาวสยามมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา

นายพัก ณ สงขลา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรครดิคัก กล่าวว่ ข้าพเจ้าใคร่ที่จะเสนอความเห็นอีกแง่หนึ่งให้ท่านทั้งหลายพิจารณาในการพิจารณามัญหาข้อนี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย พิจารณามัญหาข้อนี้ขออย่าให้ท่านพิจารณาในแง่ที่จะขัดศาสนาหรือเสรีภาพในรัฐธรรมนูญเท่านั้น ขอให้ท่านพิจารณาถึงว่าคำมุ่งหมายของศาสนาก็ดี หรือเสรีภาพในรัฐธรรมนูญนั้นมีความมุ่งหมายแค่นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นสูงสุด ก่อนที่จะทำไปเพื่อประ-

โดยชนชั้นทุกอย่างที่ทำการจะต้องรับผิดชอบต่อสภาพ กับศาสนาที่เราไม่ตีความ
ประสงค์ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าศาสนาใด
มีอยู่ มันจะชดเชยความสงบเรียบร้อยของประชาชน คือปฏิบัติตามแล้ว
จะทำให้เกิดผลร้ายมากกว่าผลดี แล้วเราจะยอมหรือไม่ จะเขียนกฎ-
หมายไปรัดคอหัดกศาสนาไหน เราจะต้องมุ่งถึงความสงบเรียบร้อย
ของประชาชนเป็นใหญ่ ปัญหาไม่ใช่เป็นปัญหาว่าจะรัดคอรัฐ-
ธรรมนูญในแง่กฎหมายหรือไม่ ขอให้พิจารณาปัญหาที่จะเกิดแก่
ประเทศเป็นใหญ่

ร.ต. เนตร ฟูณวิวัฒน์ กล่าวว่่า เมื่อพูดถึงรัฐธรรมนูญแล้ว
ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ชัดเลย มาตราที่อ้างถึงเสรีภาพนั้นจะต้องเป็นไป
ตามกฎหมายด้วย ที่จริงบรรพชนเราก็มักไม่ประสงค์จะให้มีความ
แต่ทว่าเมื่อใดมีกฎหมายผิดเมียไซ้อยู่เพราะบักซ์ไต และเป็นเมือง
ดั้งเดิมของเราแล้ว เราก็อยากจะอนุโลมตามไว้ชั่วคราว เพื่อรักษา
ประเพณีและรัฐประศาสน์ในบางสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ที่พูดถึงว่ามี
ผู้ซึ่งอยู่ในบริเวณจังหวัดเมืองจะย้ายมาอยู่ในกรุงเทพฯ ก็ไม่ชัดของ
อะไรเลย ท่านเองเคยกับกฎหมายว่าด้วยเหมืองฝาย เมื่อใช้ประกาศ
ในจังหวัดใดแล้ว คนที่อยู่ในจังหวัดนั้นก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎ-
หมายในจังหวัดนั้น ถ้าคนนั้นย้ายไปอยู่ในจังหวัดใดแล้ว ก็ไม่ต้อง
ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเลย ข้าพเจ้าเห็นเช่นนั้น ถ้าหากว่าเราอนุญาต
ให้แก่ศาสนาอิสลามทั่ว ๆ ไปแล้ว จะต้องระมัดถึงศาสนาอื่น ๆ ด้วย

เหมือนกัน จะเกิดมีการทุ่มเถียงกันและจะกระทบกระเทือนถึงรัฐประ-
 คาสโนบายก็ได้ เพราะฉะนั้นเราให้เฉพาะเจ้าหัวเมืองนั้นเป็นการ
 ให้โดยชอบ หาได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ เด่วภาพจะต้องเป็นไปตาม
 กฎหมาย และเราจะต้องให้แต่เฉพาะกฎหมายในเจ็ดจังหวัดนั้นเท่า
 นั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาอันควรจะผ่านไปได้เพื่อจะให้
 เร็วเข้า

ร.ท. ทองคำ คล้ายโอภาส ผู้แทนราษฎร จังหวัด ปราจีนบุรี
 กล่าวว่า ขอให้ท่านทั้งหลายระลึกว่าทุก ๆ ชาติ ทุก ๆ ภาษา เขา
 บ่งกันที่สุดในเรื่องลัทธิดินชาติ ที่ข้าพเจ้าพูดนี้ข้าพเจ้าหวังได้ว่าท่าน
 ต่มาซิกทั้งหลายคงจะเข้าใจดี ไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายมาก ที่รัฐ-
 ชาติเปลี่ยนแปลงขึ้นมา รัฐชาติเดิมของตนเอง ข้าพเจ้าคนหนึ่งไม่เห็นด้วย ถ้า
 เกิดการลัทธิดินชาติในประเทศเรา เราจะลำบากในภายหลัง

พระยามนิกาคำศรัย ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 กล่าวว่า ข้าพเจ้าคิดว่าลัทธิดินชาติก็ได้อภิปรายกันมานานมาก และลัทธิ
 นี้ก็ควรจะรับกันว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ก็คือว่าเป็น
 การผิดระบอบรัฐธรรมนูญหรือไม่ มีสองแง่เรียกว่าเราแบ่งแง่ออก
 อีกแง่หนึ่ง เด่วภาพในเรื่องคำสดนาเดานี้เรามีคณะกรรมการที่
 รัฐชาติตั้งไปด้วยความตกลงกับสภาฯ นี้จะให้พิจารณากฎหมายที่ผิด
 ด้วยระบอบรัฐธรรมนูญ ถ้าสภาฯ นี้เห็นว่ามาตรานี้เป็นปัญหาที่จะ
 ได้เถียงกันมาก และเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแล้ว ข้าพเจ้า

ก็อยากจะเสนอให้ทำตามข้อบังคับข้อ ๓๓ คือให้ส่งมาตรา ๕ นี้ไปยัง
คณะกรรมการไปพิจารณาใหม่ แล้วเราอาจไปปรึกษาคณะกกกับ
กรรมการชุดนี้ คือคณะกรรมการบรรพชน บางทีจะคิดปัญหาไป
ได้ ชาวเจ้าเองก็เป็นกรรมการคนหนึ่งและมีเหตุผลที่จะโต้แย้งกัน
ชาวเจ้าก็ยอมได้ เพราะเหตุว่าจะได้ฟังความเห็นกรรมการทุก ๆ
คนด้วยกัน

นายเนย สัจมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า
มาตรา ๕ ที่ผ่านเมื่อก่อนสภาฯ นี้มีรับรองว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ
โดยสภาฯ นี้รับรองแล้วว่าถูกต้องซึ่งก็เคยถามที่ร่างไว้ ไม่จำเป็น
จะต้องส่งให้กรรมการอีก ชาวเจ้าขอคัดค้าน

นายฮิว ตามไท นายเขียน กาญจนพันธ์ รับรอง
ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า มีผู้เสนอญัตติว่าจะให้ส่ง
มาตรา ๕ ตามที่กรรมการได้ร่างแก้ไขมา และทั้งที่รัฐบาลเสนอ
ขอแปรญัตติ ให้ส่งไปให้กรรมการวิสามัญชุดที่กำลังพิจารณา
กฎหมายที่จัดตั้งรัฐธรรมนูญพิจารณารวมกับคณะกรรมการชุดนี้
อีกครึ่งหนึ่ง แล้วจึงนำมาสภาฯ นี้ในวันหลัง เพราะฉะนั้นชาวเจ้าจะ
ให้ลงมติว่าจะควรเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรส่งมาตรา
๕ นี้ไปให้คณะกรรมการชุดวิสามัญที่กำลังพิจารณาพระราชบัญญัติ
ที่จัดตั้งรัฐธรรมนูญ โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๕๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรส่ง
ไปรดยกมือขึ้น

มีมติมาชิกยกมือ ๑๗ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ เป็นอันว่าไม่ควรจะส่งไป
พิจารณาใหม่ ขอให้เราพิจารณากันทันที

หยุดพักประชุมเวลา ๑๗.๐๘ นาฬิกา

เริ่มประชุมต่อไปเวลา ๑๗.๑๗ นาฬิกา

นายกรัฐมนตรีก่อกล่าวในเรื่องทีรัฐบาลเสนอญัตติขึ้นไป
เมื่อก่อนนั้น บัดนี้ปรากฏว่าทางสมาชิกที่กอดทวิค้ำดนำอิสถามนั้นได้
แจ้งว่า ตามที่มาตรา ๕ ที่บังคับไว้ว่ายกเว้นในเจ็ดจังหวัดภายในจังหวัด
ที่กล่าวมานั้นเมื่อก่อนเป็นการสมควรอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อพวกอิส-
ถามคนใดที่ออกมาจากนอกเขตค้ำจ้ำกัก มามีเคหะสถานอยู่นอกเขต
ค้ำจ้ำกักนั้นแล้ว คงดำเนินตามประมวลบรรพ ๕ นี้ เมื่อรัฐบาลได้ทราบ
เช่นนั้นแล้ว รัฐบาลก็ไม่มีข้อขัดข้องอย่างไร เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึง
ได้ยอมถอนญัตติที่เสนอขึ้นไปเมื่อก่อน

พระยาธำมัญชรวิบุรินทร์ กรรมาธิการ กล่าวคือ ตามที่รัฐบาล
แถลงขอถอนญัตติเมื่อก่อนก็เพราะหน้าที่จังหวัดข้าพเจ้าโดยจะ
ข้าพเจ้าไม่ได้เรียนให้สภาฯ นี้ว่าเป็นเรื่องขัดข้องในอันที่รัฐบาลจะ
ขยายการอิสถามทั่วพระราชอาณาจักรไปตามแห่งบรรพนั้น ข้าพเจ้า

ไม่ได้ชดช้องหรือโต้แย้งประการใดมิได้ ตามที่ข้าพเจ้าได้พูดเรียนใน
ต้นแต่จะเพาะในมาตรา ๔ แห่งการใช้ประมวลเท่านั้น ส่วนการที่จะ
ใช้แนวให้กินถึงอดีตตามที่พระราชอาณาจักรนั้น ข้าพเจ้าเป็นอดีตตาม
คนหนึ่งก็ควรจะยินดี แต่ทว่าในเรื่องนี้ก็แต่แต่สภาพนี้ ซึ่งไม่ได้
เกี่ยวข้าพเจ้าโดยเฉพาะตามที่ถามมา

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่
เมื่อรัฐบาลได้ถอนญัตติแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นของที่ถูกต้องที่สุด
สภาพนี้ควรจะยอมทันที และก็ไม่ต้องจะมีการอภิปรายต่อไปอีก
เพราะเหตุว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้
เกี่ยวข้องกับที่ถอนคำเสนอแต่แล้ว เราไม่ควรจำเป็นที่จะไปก้าว
แย้ง หรือไปทำควมรู้สึกในเรื่องนั้น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ เดียว เวลานี้รัฐบาลขอ
ถอนแล้ว ท่านก็มีความเห็นด้วยที่รัฐบาลถอนไป เพราะฉะนั้นก่อน
ท่านไม่ชดช้องแล้ว ท่านควรจะรอไป เพราะหากไม่มีผู้ชดช้องก็ได้

หลวงอรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่
ข้าพเจ้าเห็นว่าข้าพเจ้าชดช้องในการที่รัฐบาลถอนญัตติ เพราะข้าพ
เจ้าเห็นว่าที่รัฐบาลเสนอแปรญัตตินั้นถูกต้องด้วยกฎหมายและด้วย
ความยุติธรรมแล้ว เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่ามีกรรมมาธิการผู้หนึ่ง
บอกว่ กฎเรื่องเสรีภาพหรืออดีตภาพนั้นต้องเป็นไปโดยชอบด้วย
กฎหมาย แต่กฎหมายนั้นท่านควรคิดว่า กฎหมายที่ว่าถึงสิทธิเสรี-

ภาพนั้นจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญด้วย ความดำคัญอยู่ที่นั่นคือว่า
 เมื่อกฎหมายใดที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว แม้จะมีกฎหมายอยู่ กฎ
 หมายนั้นก็ใช้ไม่ได้ ขอให้ท่านคิดถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๑
 ซึ่งมีความว่า บทกฎหมายใดที่มีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ
 แล้วกฎหมายนั้นใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่ยอมให้รัฐบาล
 ถอนแปรมุขิตติ และความจริงสมาชิกผู้หนึ่งคือขุนวรดิษฐ์ฯ แปรมุขิตติ
 อย่างเดียวกับรัฐบาล และมีผู้รับรองด้วยคือข้าพเจ้าเองเป็นผู้รับรอง
 เพราะฉะนั้นขอให้สภาฯ นี้ได้ โปรดวินิจฉัยด้วย แม้รัฐบาลจะได้ถอน
 มุขิตติไปแล้วก็ดี ความจริงเมื่อรัฐบาลได้ถอนมุขิตติมานั้น ข้าพเจ้า
 ก็คิดว่ารัฐบาลได้ คิดดูโดยรอบคอบแล้ว ได้ คิดถึงทางข้อกฎหมาย
 และทางการเมืองแล้วจึงได้แปรมุขิตติ นั้นการแปรมุขิตติของรัฐบาล
 เป็นข้อต้นฉบับต้นของสมาชิกอย่างหนึ่งที่เคยอยู่ในเรื่องคำสอนในอดีต ถ้า
 ท่านจะไม่บังคับโดยตลอดทั่วไปคือบังคับเฉพาะในบริเวณ ๗ หัวเมือง
 เช่นนั้นแล้ว ก็ย่อมเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ แล้วบทกฎหมายนั้น
 ย่อมใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเพื่อเป็นการต้นฉบับต้นคำแปรมุขิตติของท่าน
 สมาชิกผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าคำแปรมุขิตตินี้ขอด้วยบทกฎหมาย
 และชอบด้วยรัฐธรรมนูญทุกประการ

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ สำหรับในตอนนั้นเราควร
 จะพิจารณากันแต่เฉพาะเพียงว่าข้อแปรมุขิตติที่รัฐบาลเสนอขึ้นมา
 นี้เราจะอนุญาตให้ถอนหรือไม่ ส่วนที่ถอนไปแล้วจะมีสมาชิกผู้ใดเสนอ

ขึ้นมาใหม่ ข้าพเจ้าไม่ขัดข้อง เพราะฉะนั้นขอให้พิจารณาแต่เพียง
คำแปรญัตติของรัฐบาลที่ถอนนั้น จะอนุญาตให้ถอนหรือไม่

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่
ตามที่รัฐบาลได้ถอนญัตติไปนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าสมควรแล้ว ควรที่
สมาชิกทั้งหมดจะอนุญาตได้ และข้าพเจ้าขอเสนอให้ตั้งมติ

นายฮั่ว คามโท นายเนย สุจิมา รับรอง

ร.ท. ทองคำ คณายโธภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี
กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นควรที่จะตั้งเอาญัตติของรัฐบาลมาอภิปราย
เลย เพราะญัตติรัฐบาลตกไปแล้ว

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ ไม่ใช่ ญัตติรัฐบาลไม่มี
มาตรา ๕ เป็นมาตราที่คณะกรรมการร่างขึ้นมาใหม่ เพราะฉะนั้น
ตอนนี้เราได้ตั้งมติว่าจะให้คงไว้ หรือคัดออกเท่านั้นก่อน ส่วน
มาตรา ๕ เรายังไม่ได้รับว่าจะใช้ตามนั้น เมื่อได้ตั้งมติว่าควรไว้ ทุก
ท่านก็มีมติที่จะแปรญัตติ เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างใด หนึ่ง คณะตอน

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ ข้าพ-
เจ้าขอคัดค้าน เพราะเหตุว่ แม้สมาชิก หรือกรรมการ ซึ่งเป็นผู้
แทนอธิสตามจะเห็นชอบด้วยก็ตาม แต่ข้าพเจ้าถือว่าข้าพเจ้าเป็นผู้แทน
ชนชาวไทยโดยทั่วไป ก็เป็นผู้แทนชนชาวด້ายมด้วย เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าไม่ยอม ถึงแม้กรรมการจะมีความเห็นอย่างนั้นก็ตาม แต่
ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง แปลว่าท่านไม่ยอมให้ถอน
เช่นนี้หรือ

หลวงวรนิตปริชา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร กล่าวอ้าง
ไม่ยอม

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ข้าพเจ้าจะให้ลงมติว่า จะ
แปรญัตติที่รัฐบาลเสนอมาที่ รัฐบาลขอถอน ที่ประชุมนี้จะยอมให้
ถอนหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรให้ถอนไป โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๒ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง ท่านผู้ใดเห็นว่าควรให้
ถอนไปได้ โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๔๖ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวอ้าง เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติ
ให้รัฐบาลถอนญัตติไปได้

ขุนศรีสุทนต์คุณเจดีย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวอ้าง
ในญัตติของข้าพเจ้านั้นตรงกับรัฐบาล ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ออกไป
แล้วก็ควรอยู่ เพราะเหตุว่าก็เนื่องจากเจ้าคุณนายภทท ก้อนระวีรัฐบาล
ทั้งหมดได้ ยินญัตตินั้นมา ถ้าหากว่าญัตตินั้นแพ้ไปแล้ว ท่านจะ
ต้องออกเป็นแถวที่เดียว อยู่ไม่ได้ แต่สำหรับญัตติของข้าพเจ้า ถึงแม้
แม้ว่าแพ้ โฉดก็ยังไม่ต้องออก และข้าพเจ้ายืนยันว่าญัตติของข้าพ-

เจ้ายังชอบอยู่ เป็นรองที่จะขอให้ส่งภาชนะพิจารณาต่อไป เพราะเหตุว่าถ้าเกิดโดยความยุติธรรมแล้ว จึงอยู่ ท่านกรรมวาจาจารย์อธิบายมานั้นเกี่ยวกับแง่โยบาย.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวดำ ประเดียดก่อน แปรญัติของท่านว่าอะไร ขอให้ส่งมา

ขุนวรดิษฐ์คุณเดชะ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวดำ อย่างเดียวกับของรัฐบาล

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวดำ ของรัฐบาลถอนไปแล้ว ขุนวรดิษฐ์คุณเดชะ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวดำ แด่ของข้าพเจ้ายังไม่ถอน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวดำ เพราะฉะนั้นขอได้โปรดแปรญัติมาเดียดก่อนเป็นหลักฐาน

นายจิ่ง จริงจิตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวดำ ท่านผู้แทนสภาฯ ที่กล่าว เมื่อกล่าว ขนชาวดสยามที่ถือศาสนาอิสลาม ไม่ใช่ไทยนั้นผิด ไม่จริง เขาเป็นคนไทยทั้งนั้น ซึ่งความเข้าใจของคนอื่นได้ก็เป็นเช่นนั้น ขนชาวดสยามที่ถือศาสนาอิสลามทุกคนเขารู้ดีว่าเขาเป็นไทย

นายเนย ดุจิม่า ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวดำ ความที่ท่านขุนวรดิษฐ์ฯ ว่าญัตติของท่านขุนวรดิษฐ์ฯ ยังไม่ตกไปนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบด้วย เพราะคำแปรญัติของขุนวรดิษฐ์ฯ ก็เช่น

โดยฉบับรัฐบาล คือแปลว่ายื่นญัตติมาใหม่เช่นเดียวกับรัฐบาล เมื่อ
 ของรัฐบาลตกไป ของขุนวรดิษฐ์ก็ตกไป ไม่ควรจะมาว่ากันอีก
 คำการแทนประธานสภา กล่าวหา ถูกแล้ว ข้าพเจ้าจึงไม่
 ให้เราก่อแปรมุติกันนี้ ข้าพเจ้าจึงได้ ให้เขาเขียนมาใหม่ จะไร
 ญัตติที่ถอนไปแล้วนั้นไม่ถูก เพราะว่าถ้ามาชิกมีสิทธิจะแปรมุติได้
 ยังไม่ถือว่าอะไรอย่างไร มีสมาชิกผู้หนึ่งคือขุนวรดิษฐ์ ขอแปรมุติ
 ญัตติว่าคงมี ก็คงมีข้อความเต็มหน้าเอง แปลว่ามาตรา ๘ บทบัญญัติ
 แห่งบรรพนี้ ไม่กระทบ กระเทือน ถึง ข้อบังคับถึง บริเวณ ๘ หัวเมือง
 รศ. ๑๒. ในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัวและบรรพชาติตามทั้งปวงได้
 รับเอกสิทธิยกเว้นด้วย ถูกไหม

ขุนวรดิษฐ์คุณเทศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวหา
 ถูกแล้ว

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวหา ก่อนที่
 จะลงมติในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะทราบเรียนท่านสมาชิกทั้งหลายโดย
 สุจริตใจ เรื่องนี้คงจริงข้าพเจ้านิยมหนักหนาในทางอดีตตาม เพราะ
 ข้าพเจ้าอยากจะมีเมียมาก ๆ แต่ข้าพเจ้ารู้ ดีกว่าเป็นการซึ่งดีที่เสี
 ญิตพินันต์ผูกกับ อารยประเทศทั้งหลายซึ่งเขาให้กันอยู่ จึงข้าพเจ้า
 ใคร่จะทราบเรียนว่าให้ ท่านทั้งหลายจงครึ่กครองหนักหนาในกิจการซึ่ง
 มีอยู่ในบริเวณ ๘ หัวเมืองนั้น จะควรใช้ ในบริเวณ ๘ หัวเมือง หรือ
 ควรจะเข้ามาเผยแพร่ในทางนี้ หรือให้ท่านคิดให้มาก ๆ ข้าพเจ้าเห็น

ว่าผู้ใดซึ่งอยากจะมีเมีย ๕ คนแล้ว ควรจะไปอยู่ด้วยกันในทางที่ดีตาม
ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ ขอให้คิดครัดระวังให้มาก ขอให้เรามา
พบที่ตายในที่นี้ ขอให้งดมคิตด้วย

มีสมาธิกรับรอง

นายทองอยู่ พุ่มพุ่มนี้ ผู้แทนราษฎรจังหวัดธนบุรี กล่าวถึง
การแปรญัตติของท่านสมาชิกรุ่น ข้าพเจ้าเข้าใจว่ายังไม่ถูกต้องตาม
ข้อบังคับ เพราะว่าเมื่อก่อนที่จะพิจารณาเรื่องนี้มีปัญหาอยู่ที่ ร่าง
กฤษฎีกาการเสนอมานี้ ที่กรรมาธิการยกขึ้นมานี้ มีปัญหาอยู่ที่ว่า
จะเอาตามร่างของกรรมาธิการ หรือว่าจะให้แก่ใครร่างของกรรมาชิ
การ โดยมีผู้เสนอแปรญัตติ ข้อนี้สภาฯ เรายังไม่ได้ตกลงกันว่าจะ
เอาอย่างไร แต่วก้ทุกคนเรื่อยไป ที่สุดก็มาถึงปัญหา มีปัญหาแรก
ยังไม่ได้ตกลงกันเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้ตกลงกันเสียก่อน
ว่าจะเอาตามร่างกรรมาธิการหรือว่าจะแปรญัตติได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวถึง ข้าพเจ้าคิดว่าจะให้ลงมติ
เสียให้เสร็จเรื่องไป เพราะเวลานี้ก็มีผู้เสนอให้ลงมติ และมีผู้รับรอง
ถูกต้องแล้ว ถ้าหากว่ามีผู้ใดคัดค้านจะได้ปฏิบัติตาม ข้าพเจ้าจะให้
ลงมติว่า ตามความในมาตรา ๕ นี้ จะให้เป็นไปตามร่างของกรรมา
ธิการ หรือว่าจะให้เป็นไปตามที่มีผู้แปรญัตติมา ท่านผู้ใดเห็นว่าจะ
ให้เป็นไปตามผู้ขอแปรญัตติมา ซึ่งข้าพเจ้าได้อ่านแล้วเมื่อคืน โปรด
ขกมอช่น

มีสำเนาขกยกมข้อ ๒ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรให้มี
ข้อความเป็นไปตามที่กรรมการได้ร่างเสนอมานี้ โปรดยกมข้อ

มีสำเนาขกยกมข้อ ๕๐ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ เป็นอันว่า เป็นไปตามที่
กรรมการได้เสนอมานี้

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่
ข้อต่อไปยังมีอีกว่าจะควรมีมาตราอีกมาตราหนึ่งคือจากมาตรา ๕
หรือไม่ ข้าพเจ้าขอเสนอแปรญัตติให้มีมาตราอีกมาตราหนึ่งคือจาก
ที่กรรมการได้เสนอมานี้ตามข้อความเดิมแห่งพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมกฎหมายลักษณะฉ้อโกง พุทธศักราช ๒๔๗๓ มาตรา ๕๒ ซึ่ง
ข้าพเจ้าขอแปรญัตติดังนี้ เปลี่ยนแปลงถ้อยคำบ้างบางคำ มาตรา ๕
การล้มรตซึ่งมีอยู่ก่อนใช้ประมวลกฎหมายนี้ก็ดี สัมพันธ์ในกรอบ
ครวัอันเกิดแต่การล้มรตนั้นก็ดี ท่านว่าไม่อยู่ในบังคับแห่งประมวล
กฎหมายนี้ วรรคที่ ๒ สามีภริยาซึ่งการล้มรตล้มบุรณตามกฎหมาย
เก่านั้น จะขอให้บันทึกการล้มรตของตนในทะเบียนล้มรตก็ได้ ถ้าได้
บันทึกแล้วท่านว่าแต่นั้นสืบไปให้ ใช้บทแห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ
แต่ทงนไม่เป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกแต่สิทธิซึ่งได้ไว้ก่อน
แล้ว ^{๕๕๔} ทงนก็เพราะเหตุว่าอาจมีปัญหา

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ประเดียด ๆ ข้าพเจ้าเห็น

ว่าท่านจะขอให้เพิ่มไปอีกมาตรฐานนี้ เขาใจว่าจะไม่เป็นการถูกต้อง เพราะเหตุว่าเป็นเรื่องที่ท่านไม่ได้ประมุขิตได้ แต่กรรมการก็ไม่ได้แก้ไขอะไรมา ถ้ามีฉนั้นจะต้องประมุขิตกันไปเรื่อย ไม่รู้จักสิ้นสุด ข้าพเจ้าเข้าใจว่าอย่างนั้น

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าวว่ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ซึ่งสมาชิกยังไม่มีโอกาสประมุขิตเลย เมื่อคณะกรรมการเสนอมาให้สภาฯ พิจารณา สภาฯ นี้ก็ย่อมมีมติที่จะเพิ่มเติมมาตราอะไร ซึ่งมีข้อความสำคัญเพื่อพระราชบัญญัตินี้จะได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้ามีมติที่จะทำคือเพิ่มเติมให้มีความมั่นคงว่า ถ้ามีกิริยาซึ่งมีมาก่อนประมวลนี้ เราจะใช้กฎหมายอะไรบังคับ เราหาได้ มีบทบัญญัติครอบคลุมไม่ เพราะฉนั้นอาจมีปัญหาต่อไปได้ว่าฉนี้ซึ่งมีมาก่อนกฎหมายนี้จะใช้กฎหมายอะไรบังคับ ขอให้กรรมการอธิบายดูทีหรือ เมื่อวันก่อนกรรมการได้ได้นอข้อความอย่างที่ว่าข้าพเจ้าเสนอในวรรคแรก แต่บัดนี้กรรมการกลับจะถอนญัตติของตัวไปเสีย เพราะอะไรไม่ทราบ

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวว่ ความจริง กรรมการไม่มีหน้าที่อะไรที่จะตอบแล้ว เพราะเหตุว่าการพิจารณาว่าจะที่ ๓ ก็มิว่าจะเอาหรือไม่เอา แต่เพื่ออธิบายคือเพื่อนสมาชิกคนไหน ข้าพเจ้าอยากจะทราบเรียนว่า เราจะมีข้อบังคับการจดทะเบียนครอบครัวอีก และข้อบังคับนั้น อาจมีบทเฉพาะกาลด้วย ขอประ-
ทานทราบ

ทำการแทนประชาชนสภาฯ กล่าวคือ ข้าพเจ้าใคร่จะหารือที่
 ประชุมสำหรับการพิจารณาอาระที่ ๒ นั้น คำขอขบขันกับการประชุม
 ข้อ ๓๑ ในการพิจารณาอาระที่ ๒ ให้ปรึกษาเรียงลำดับมาตราเฉพาะ
 มาตราที่มีค่าแปรญัตติหรือมีการแก้ไขเท่านั้น เว้นแต่ที่ประชุมจะลง
 มติเป็นอย่างอื่น เพราะฉะนั้นข้อนี้ก็ไม่มีค่าแปรญัตติหรือไม่มีการแก้ไข
 จะเพิ่มขึ้นอีกมาตราหนึ่ง ข้าพเจ้าเข้าใจว่าทำไม่ได้

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 กล่าวคือ ข้าพเจ้ารู้ดีว่าพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย
 อาชญากรรมบกพร่องไปได้ แต่ว่าตามข้อบังคับของเรา ตำราสิกหามี
 อำนาจแปรญัตติเดี๋ยวนี้ไม่ เพราะเหตุว่าได้พ้นกำหนดเวลาแปรญัตติ
 มาแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าขอฝากความดังเกิดไว้ว่า ถ้าพระ
 ราชบัญญัติให้ใช้ประมวลนี้บกพร่องประการใดแล้ว กรมราชการ
 เป็นผู้รับผิดชอบ เพราะเหตุว่ากรมราชการมีโอกาสดังที่จะเติมเวลา
 นี้ แต่ไม่ยอมเติม เช่นพระราชบัญญัติจดทะเบียน ถ้าหากว่ามีผู้
 ครีตไซส์แล้ว ความผิดอันนั้นจะไปตกอยู่กับกรมราชการ ขอให้
 กรมราชการตรึกตรองให้คิดว่า ข้อความที่สมาชิกหนึ่งเสนอนั้น เป็น
 ข้อความสำคัญที่ควรจะได้เติมในร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ แต่ทั้งนี้
 ก็เป็นอำนาจของกรมราชการที่จะเติมหรือไม่เติมก็ได้ แต่ถ้าไม่เติม
 แล้วข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อคนอื่นผิดแล้ว กรมราชการมีโอกาสดังเติมแต่
 ไม่เติม

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ ก่อว่า กรรมการ
ขอประทานทราบเรียนว่าได้คิดเรื่องนี้แล้ว แต่ในที่สุดว่าจะมีในข้อ
บังคับการจดทะเบียนครอบครัวอีกทีหนึ่ง แล้วอีกประการหนึ่งท่าน
สมัครที่กล่าวเมื่อ^{๕๕} ท่านก็เป็นกรรมการรวมกับพวกข้าพเจ้าด้วย
ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ ท่านก็ได้ยินยอมแล้ว และ
ข้าพเจ้าประหลาดใจที่ท่านมาสนใจเวลานี้ ข้าพเจ้าก็รักจะหลัดใจ
เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ดี รับรองว่าได้พิจารณาเต็มที่ตามความรู้
และความสามารถแล้ว

พระยานิติศาสตร์ ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
กล่าวว่ามีผู้กล่าวถึงข้าพเจ้าเป็นกรรมการด้วย ข้าพเจ้าเป็นจริง
ในการประชุมใหญ่ ๓ กรรมการรวมกัน แต่พูดถึงเรื่องหลักการ
แล้ว คราวประชุมครั้งหลังข้าพเจ้าคิดประชุมงบประมาณ จึงมาไม่
ได้ แล้วก็ไม่มีโอกาสที่จะต้องประการใด แต่อย่างไรก็ดี เมื่อ
กรรมการรับว่าไม่มีการเสียหายอะไร ก็ควรจะผ่านไป ทั้งนี้ก็
อยู่ในความรับผิดชอบของกรรมการซึ่งมีสิทธิอยู่แล้ว

หลวงโกวิทอภัยวงศ์ กล่าวว่ามีผู้กล่าวถึงข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจอย่าง
ที่สุดที่เคยได้ประชุมมานานแล้ว แต่ทว่าในปัญหาที่ท่านรัฐมนตรี
ยุติธรรมได้แถลงเมื่อ^{๕๕} ยังไม่เคยปรากฏเลยในสภาฯ คือท่านรัฐ-
มนตรีโยนความรับผิดชอบไปให้กรรมการ ซึ่งกรรมการตาม
ความเห็นของข้าพเจ้าแล้วเห็นว่ากรรมการพิจารณาตามร่างของ

รัฐบาลเด่นอมา เพราะฉะนั้นความผิดที่ไม่มีข้ออื่นไว้ รัฐบาลควรจะรับเต็มเป่า เพราะรัฐบาลได้ทำมาแล้ว ๓-๔ ครั้ง ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย และเห็นว่าการอภิปรายชนิดนี้ไม่สมควรเลย และแปลกใจที่รัฐบาลเป็นผู้อภิปราย

พระยามติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กล่าวอ้าง เรื่องนี้จริง เป็นร่างของรัฐบาล แต่รัฐบาลหาได้ร่างเองไม่ เพราะกรรมการชกนร่างมาให้รัฐบาล รัฐบาลก็นำมาเด่นอผ่านกรมร่าง และอีกประการหนึ่งที่ว่าไม่ได้พูดอะไรในสภาฯ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้พูด และได้กระซิบถามกรรมการหลายคนที่เห็นว่าเรื่องนี้สำคัญ จะเอาไว้ที่ไหน ก็ได้พูดหลายหน ข้าพเจ้าไม่ควรจะกล่าว ขอบพระทานโทษ คือท่านประธานกรรมการชกนนั้นก็รับจะตรวจตราว่าจะเอาอย่างไรดี ขอให้ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ขอแนะนำส่วนตัว และได้แนะนำหลายครั้ง ไม่เชื่อถามดู

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวอ้าง เรื่องนี้เป็นปัญหาซึ่งควรศึกษากันหนักทีเดียว ซึ่งท่านกรรมการอธิบายว่า เมื่อเราจะมีกฎหมายเฉพาะภาคในการจดทะเบียนก่อน เพราะกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้ทำถึงให้อำนาจกับใครเป็นผู้ทำเลย เกรงว่าจะมีปัญหายกยั้งขึ้นได้มาก น่าจะวินิจฉัยว่าควรจะเอาไว้ที่เดียวหรืออย่างไร จึงข้าพเจ้าขอเด่นอให้สภาฯวินิจฉัย

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ ก่อว่า ที่ส่งมาชิกของ
 ใจนั้น แต่ก็ก่ด่าในแง่หนึ่ง ซึ่งถ้าข้าพเจ้าไม่ขอโอกาสชี้แจงจะทำ
 ให้ตราบนั้นเข้าใจผิด ความจริงในเรื่องจะให้ปฏิบัติตามพระราชก่า
 หนดกฎหมายนั้น นายกรัฐมนตรีรับสนองพระบรมราชโองการแล้ว
 สิ่งใดที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชกำหนดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ก็
 ต้องปฏิบัติไป จะเห็นได้จากเรื่องก่อนที่เสนอมานั้น เรามีว่าให้รัฐ
 มন্ত্রীยุติธรรมรักษากรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ แต่เรา
 เห็นว่าในระบบประชาธิปไตยนี้ ตามความในรัฐธรรมนูญ ก็บอกว่า
 ในการที่พระมหากษัตริย์จะสั่งหรือลงนามในพระราชบัญญัติใดๆ ให้
 มีรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นไม่
 จำเป็นจะต้องมีได้อีก กฎหมายนี้ถึงแม้ว่าจะไม่มีว่าให้รัฐมนตรีว่า
 การกระทรวงมหาดไทยก็รักษาการก็ตาม แต่ถ้าถ้าเมื่อกฎหมายบัญญัติ
 บอกว่าให้จตุรเบียงแล้ว รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ก็จำเป็นจะต้องมีที่จะเบียง
 ให้จตุรให้เป็นไปตามกฎหมาย หากจะระงับเสียไม่

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎร จังหวัด สกลนคร ก่อว่า
 เมื่อวันเสาร์ก่อนนี้ กรรมการคณะนั้นได้เสนอข้อความในวรรคต้น
 ตามที่ข้าพเจ้าได้เสนอนั้น ก็เหตุใดในวันนั้นคณะกรรมการชุดนั้นจึง
 ได้ถอนญัตติของตัวเดียว หาได้อธิบายไม่ และอีกอย่างหนึ่งการที่จะ
 เอาได้ในการจตุรเบียงนั้นเห็นว่าเป็นการผิดที่ อย่างที่ท่านรัฐมนตรี
 ยุติธรรมได้ขอให้ใคร่ครองดูว่าจะสมควรอยู่ที่ไหน ข้าพเจ้าเห็นว่า

สมควรจะให้อยู่ในพระราชบัญญัติให้ใช้^{นี้} เราเรียกว่าบทเฉพาะ
 กาดได้ คือบทเฉพาะกาดในเรื่องฉ้อฉล^{นี้} ซึ่งแต่งงานก่อนนอกประ-
 มวดกฎหมาย ว่าควรให้เป็นไปอย่างไร^{นี้} ช้อ^{นี้}ไม่ใช่ช้อเด็กน้อย ขอ
 ให้คิดดู ถ้าหากว่าเราไม่มีช้อ^{นี้}แล้ว จะปฏิบัติแก่พวกนั้นอย่างไร
 กฎหมายฉ้อฉล^{นี้} ปี ๒๔๗๓ ได้กล่าวข้อความตามที่ข้าพเจ้าเสนอนั้น คือ
 มาตรา ๕๒ แห่งกฎหมายนั้น เหตุใดเราจึงได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย
 ฉ้อฉล^{นี้} ทำไมไม่เอามารับบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติให้จดทะเบียน^{นี้} นี
 ก็เป็นเหตุหนึ่งซึ่งแสดงให้^{นี้} เป็นว่าควรอยู่ในตัวกฎหมาย ไม่ใช่จ
 ทะเบียน จดทะเบียนอย่างหนึ่ง เราต้องว่าในเรื่องจดทะเบียน^{นี้} ทำไม
 จะเอาไปอยู่ในพระราชบัญญัตินั้นด้วยเล่า กฎหมาย พ.ศ. ๒๔๗๓ นั้น
 สันนิษฐานให้เห็นว่าควรเอาไว้ในตัวกฎหมาย^{นี้} จึงจะเป็นการถูกต้อง
 เมื่อกฎหมายฉ้อฉล^{นี้} ปี ๒๔๗๓ เอาไว้ในตัวกฎหมายแล้ว^{นี้} ทำไมเมื่อ
 เป็นประมวลเราจึงจะเอาไว้ในที่อื่นเล่า กฎหมายฉ้อฉล^{นี้}ที่แก้ไข^{นี้} เรา
 ได้อาศัยเค้าโครงมาจากไหนท่านรู้หรือไม่ เราได้อาศัยเค้าโครงมา
 จากกฎหมายฉ้อฉล^{นี้} ปี ๒๔๗๓ เมื่อเรานั้นแล้วทำไมจึงไม่บัญญัติข้อ
 ความที่มีอยู่^{นี้}แล้วแต่เป็นข้อความที่ทำให้กฎหมาย^{นี้}ถูกต้องและชัดเจน
 ได้ เราจะลอกแบบที่คิดเขาไม่ดีหรือ หรือท่านคิดว่าจะเป็นการตาม
 อย่างเราไป ท่านต้องการจะคิดแบบ^{นี้}ตนเอง คือให้^{นี้}อยู่ในที่อื่น ข้าพเจ้า
 เห็นว่าไม่ควรรงคในทางที่ตามแบบ^{นี้}ที่คิด ไม่ควรกวด^{นี้}เลย อย่าไปคิดว่า
 จะไปอุดกรให้^{นี้} ไปอยู่ที่อื่น เมื่อมีแบบอย่าง^{นี้}ที่คิดแล้วควรจะเป็นไปตาม

แบบเรา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าหวังใจว่าที่ประชุมแห่งสภาฯ นี้คงจะได้พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบว่าข้อความที่ข้าพเจ้าเสนอนั้นควรจะอยู่ในกฎหมายหรือหาไม่

ขุนศรีสุทนต์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวถึงว่า ท่านกรรมการท่านบอกว่าจะนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายจดทะเบียนนิติกรรมจดทะเบียนเท่านั้น และนอกจากนั้นยังมีอีก ก็คือบทที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ เช่นกับว่าสิทธิที่จะฟ้องหย่า หรือสิทธิที่จะฟ้องขาย หรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้จดทะเบียนเหล่านี้ เข้าใจว่าจะไม่ยุ่งกับกฎหมายผู้จดทะเบียนที่เกี่ยวกับครอบครัว เพราะฉะนั้นกฎหมายที่จะมีผลย้อนหลังหรือหาไม่ก็คิดว่าควรจะทำตามผู้เสนอที่เสนอขึ้นมาเพื่อให้เป็นการถูกต้องในบัดนี้

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวถึง ความจริง กรรมการได้ทราบเรียบร้อยแล้ว ร่างของกรรมการที่ทำไปนั้นได้ทำตามแนวรัฐบาลแล้ว ส่วนที่กรรมการได้แก้ไข สภาฯ ก็รับรองแล้วทำให้เป็นไปเช่นนั้น แต่ก็นับว่าระเบียบวาระที่ ๒ หมดไปแล้ว แต่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งท้วงขึ้น และได้ทราบที่ประชุมแล้วว่าที่ได้ชี้แจงให้ทราบนั้นเป็นไปโดยอริยาศัยไมตรีหรืออีกว่าถึงระเบียบประชุมสภาฯ แล้ว เรามีหน้าที่จะพิจารณาว่ากฎหมายนี้จะออกหรือไม่ออกเท่านั้น แต่เมื่อสมาชิกยังข้องใจอีกก็จะทราบเรียนให้เข้าใจอีกว่า ที่สมาชิกกล่าวว่าถ้าเราไม่กล่าวไว้จะกระทบกระเทือนถึงผู้

ที่มีมาก่อนนั้น ขอเรียนว่าในเรื่องการใช้กฎหมายจะมีผลย้อนหลัง
 เพียงไรนั้น เราเรียนกันมาแล้ว คือสำหรับกฎหมายแพ่งแล้วห้ามมรด
 ย้อนหลังอย่างใดไม่ นอกจากกฎหมายวิธีพิจารณาบางอย่าง เพราะ
 ฉะนั้นหากควรที่จะขังใจประการใดไม่ ที่นี้ที่สมาชิกอีกผู้หนึ่งกล่าวว่า
 กรรมการได้เคยเห็นข้อขึ้นมาครั้งหนึ่งนั้น ข้าพเจ้าประหลาดใจ
 เพราะว่ามันไม่เคยเห็นข้อมาเลย แปลว่าได้เคยเห็นข้อมาทั้งร่าง คือ
 ๕ มาตรา

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า สำหรับความจริงแล้วใน
 หน้าที่ของประธานสภาฯ ทำได้ เชื่อว่าสำหรับการทำเช่นนี้จะติดกับข้อ
 บังคับหรือไม่ แต่ว่าเพื่อเคารพข้อที่ประชุมนี้ และอีกอย่างหนึ่งข้อ
 บังคับข้อ ๓๑ มีว่า “ในการพิจารณาวาระที่ ๒ ให้ปรึกษาเรียงลำดับ
 มาตราเฉพาะมาตราที่มีคำแปรญัตติหรือมีการแก้ไขเท่านั้น เว้นแต่
 ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น ในระหว่างพิจารณาวาระที่ ๒ นั้น ถ้า
 ความปรากฏขึ้นว่ามาตราใดที่ประชุมเห็นสมควรจะตั้งให้คณะกรรมา
 ธิการเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมาธิการอื่นไปพิจารณาอีกก็ตั้งได้ เมื่อ
 เป็นเช่นนั้นการพิจารณาดูเฉพาะมาตรานั้นๆ เป็นอันระงับไป และถ้า
 ไม่เป็นการขัดข้องก็ให้ที่ประชุมพิจารณามาตราอื่น ๆ คือไปจนกว่าจะ
 จบร่าง เมื่อคณะกรรมาธิการได้ยื่นรายงานตามมาตราที่ได้ระงับไว้
 นั้นแล้ว ให้ประธานสภาฯจัดการตั้งสำเนารายงานนั้นแก่สมาชิก โดย
 ปกติไม่น้อยกว่า ๑ วันก่อนวันนัดประชุม อนึ่งในการประชุมคือวาระ

ที่๒ ให้ที่ประชุมลงมติเฉพาะมาตราที่ได้ระบุไว้เท่านั้น” เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจะขอให้ที่ประชุมลงมติว่า ตามที่มีผู้ขอเดิมมาตราอีกมาตราหนึ่งนั้น ที่ประชุมจะรับพิจารณาหรือไม่ เมื่อรับพิจารณาแล้วก็จะพิจารณาในคำแปรญัตติอีกครั้งหนึ่ง

นายพัก ฤกษ์ธาดา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์ กล่าวต่อคือเรื่องนข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นปัญหาสำคัญตามที่ท่านกรรมาธิการแจ้งว่า ปัญหาที่มีผลย้อนหลังหรือไม่นี้ ข้าพเจ้าสงสัย ปัญหาเรื่องที่กำหนดย้อนหลังนั้นเป็นปัญหาที่ยากที่สุด เพราะฉะนั้นการเขียนกฎหมายจึงพยายามหลีกเลี่ยงที่สุดที่จะเขียนกฎหมายนั้นจะไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น ดังที่กรรมาธิการบรรพท๒ ก็พยายามหลีกเลี่ยง จึงได้เขียนให้แจ่มแจ้ง และถ้าไม่พยายามเขียนไว้ให้ชัดแจ้งแล้วการตีความจะเป็นปัญหาหลายประการ

หลวงวรนิติปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวต่อว่า ข้าพเจ้าแปลกใจที่กรรมาธิการผู้หนึ่งปฏิเสธข้อความซึ่งคณะกรรมาธิการของตนเองได้เสนอต่อสภาฯ นี้ ถ้าท่านไม่เชื่อก็ขอให้มีการรายงานการประชุมว่าการที่ท่านพูดนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ ท่านอย่าพูดพล่อย ในสภาฯ นี้ไม่ต้องการคนพูดพล่อย ก็ต้องการผู้ที่พูดให้เป็นหลักฐาน การที่พูดอะไรไม่จริงนั้น.....

ถ้าการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่าการพูดเช่นนั้นเป็นการเสียคดีไม่เป็นการสมควร ทุกคนพูดมานั้นไม่ใช่พูดพล่อยๆ เลย เป็นการพูดที่สมควรทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นขอให้ระมัดระวังด้วย

หอดวงวณิธิปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าวว่่า ที่
 ข้าพเจ้ากล่าวเช่นนั้น.....

ทำกรแทนประชาชนสงขลา กล่าวว่่า ท่านไม่มีหน้าที่อภิปรายใน
 คำตั้งของข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นคำเดี๋ยงคตินั้นขอให้งดเดี๋ยง

หอดวงวณิธิปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าวว่่า ที่
 ข้าพเจ้าเดี๋ยงขอให้งเพิ่มมาครานี้ เมื่อที่ประชุมเห็นว่่าไม่จำเป็น นั้นก็
 แล้งแต่ที่ประชุม เพราะความรับผิดชอบอยู่ที่ประชุมนี้ ข้าพเจ้า
 เองเดี๋ยงขอด้วยความหวังดีต่อที่ประชุมนี้ แต่อย่างไรก็คิดที่ประชุม
 นี้ยอมรับรับผิดชอบว่่าสิ่งใดที่ท้่าไปเห็นว่่าถูกต้องแล้งไม่จำเป็นจะต้งเพิ่ม
 ฐน ก็ไม่ขัดข้องประการใด และขอให้งท่านระดีคิดว่า เป็นปัญหาให้ง
 ใดเพียงไร ไม่ใช่เป็นปัญหาเด็กน้อยอย่าง ที่สมาชิกรบางท่านได้กล่าว
 รับผิดชอบแล้งว่่าปัญหาไม่ใช่ปัญหาเด็กน้อย และถ้าเราไม่บัญญัติแล้ง
 จะเป็นปัญหาที่ใดเดี๋ยงกันในศาลยุติธรรม แล้งศาลยุติธรรมจะเป็น
 ไปอย่างไร นั้นก็เป็นปัญหาไม่รู้เป็นไปทางไหน ท่านอาจคิดว่าควร
 จะเป็นไปอย่าง ที่ท่านว่่า และนั่นไม่ใช่ชีวิตยของศาลยุติธรรม ศาล
 ยุติธรรมย่อมจะบังคับคดีเป็นไปตามกฎหมาย ท่านจะคิดว่าควร
 เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามความคิดของท่านนั้นไม่ถูก เมื่ออะไรเป็นปัญหา
 จะไม่เป็นการสมควรหรือที่เราจะบัญญัติ เราควร จะเรีงนให้งชัดเจน
 เดี๋ยง และมีอีกหลายมาตรา เราไม่จำเป็นต้งเรีงนไ้โดย เราควร จะ
 ธิคออกเดี๋ยงให้หมด เราจะมาประชุมกันทำไ้ ถ้าเห็นว่่าดีแล้ง ชอบ

แล้ว เราควรระวังว่าสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ที่อาจเป็นปัญหาแล้ว เราควรระวังบัญญัติไว้ ให้ชัดเจนเสีย เพื่อจะไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น คำตักขัตติธรรมจะได้วินิจฉัยกฎหมายนั้นได้สะดวก ท่านจะออกกฎหมายไปให้คำตักขัตติธรรมก็ความเอาตามใจโดยไม่มีหลักเกณฑ์นั้น เป็นการสมควรหรือ ราษฎรของเราจะเป็นอย่างไร ราษฎรของเราต้องการจะรู้ข้อกฎหมายในสิ่งที่เราควรระวังว่าอะไรเป็นอะไร ไม่ใช่เอาออกกฎหมายไปแล้วไม่ให้ราษฎรรู้ว่าคดีเป็นอย่างไรนั้น เพื่อให้โอกาสแก่ทนายความเพื่อจะได้มีโอกาสที่จะว่าความ และก็มีโอกาสที่จะเรียกเงินจ้างได้มาก ๆ และผลเสียหายจะตกอยู่กับใคร ตกอยู่กับราษฎรใช่หรือไม่ ท่านถือคดีว่าเป็นผู้แทนราษฎร จะรู้ดีก็เสียใจเพียงไร เพราะฉะนั้นตามที่ข้าพเจ้าเสนอมานี้ ถ้าหากว่ากรรมาธิการยอมรับว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้าง กรรมาธิการไม่ควรจะคัดค้าน ควรจะยอมรับข้อเสนอมานี้ไปก็คิด

พระยาอภิธรรมวิเทศ ประธานกรรมาธิการ กล่าวว่า ความปัญหาที่ท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูลนครเสนอมานี้ อยู่ในความคิดของคณะกรรมาธิการเหมือนกัน แต่ที่ว่าสำหรับตัวข้าพเจ้าแล้ว แม้จะทำการในหน้าที่ประธานกรรมาธิการชั่วคราวก็ดี ก็จำเป็นจะต้องถือความเห็นของฝ่ายคณะกรรมาธิการส่วนมาก เพราะฉะนั้นตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไปแล้วคือสภาในเรื่องที่จะเดิมมาตรา ๕๕ ๕๖ ข้าพเจ้าได้มาปรึกษากับท่านคณะกรรมาธิการ และได้ตั้ง

จะเห็นว่าพร้อมกันว่าการกฎหมายนี้ ในวิธีที่จะมีผลย้อนหลังได้ หรือไม่นั้น ตามปกติของกฎหมาย กฎเหมือนว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีผลย้อนหลังแล้ว ก็คงถือว่าห้ามมีผลย้อนหลังไม่ นี่เป็นหลักการธรรมดาซึ่งเราจะเห็นได้ว่าในเรื่องกฎหมายอาญาเรื่องนับวันคั่งชั่งของจำเลย กฎหมายมีว่า ถ้ากฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ เป็นอย่างอื่น จะต้องนับแต่วันคั่งชั่งเป็นต้นไป และเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีผลย้อนหลังแล้ว ตามปกติแห่งการแปลกฎหมายจะต้องแปลว่าห้ามมีผลย้อนหลังมิได้ และนอกจากนั้นข้าพเจ้าเห็นในเรื่องกฎหมายฉ้อโกงเป็นเช่นนี้ สมมติว่าเราจะไม่ให้กฎหมายนี้มีผลย้อนหลัง เราจะบัญญัติอย่างที่ทำตามผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลาครบบัญญัติมาแล้ว ข้อความนั้นที่หาละเอียดละเอียดไม่ได้ เพราะถ้ามีปัญหาที่ว่ากฎหมายฉ้อโกงบรรพชไม่มีผลย้อนหลังแล้ว เราจะไปจดทะเบียนเข้าแล้ว ผลจะเป็นอย่างไร กฎหมายบรรพชไม่มีทางที่จะกล่าวเหมือนกัน ในเรื่องนี้พูดโดยละเอียดแล้ว เจ้าคุณศรีฯ ได้ปรารภเหมือนกัน ท่านยืนยันบอกที่เราไม่มีความประสงค์ที่จะให้ย้อนหลังไปถึงคู่สามีภรรยาซึ่งได้มีอยู่ก่อนประมวลนี้เลย ปัญหายังมีต่อไปว่า เช่นว่าเรามีภรรยาสี่คน เราทำภริยาตรงไปจดทะเบียนคนหนึ่ง มีปัญหาว่าภริยา ๓ คนนั้นมีฐานะอย่างไร และมีลูกหรือการหย่ากิติ สำหรับภริยา ๓ คนเป็นอย่างไร และสำหรับภริยาที่จดทะเบียนนั้นเป็นอย่างไร ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหา

ยุ่งยาก ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเจ้าพระยาศรีวโฑถังใจจะเอาใจ ในกฎหมาย
 จดทะเบียนครอบครัว แต่ทว่าเวลานี้เสียใจทำนอยู่เดี่ยวประเทศอังกฤษ
 จึงไม่มีโอกาสที่จะถามท่านได้ และนอกจากนี้กฎหมายยังมีกรรมมา
 ธิการชุดหนึ่งร่างกฎหมายพระราชบัญญัติครอบครัว และจะเอาอย่าง
 ที่ท่านผู้แทนอังกฤษถ่วงมา จะเอาได้เขาก็ดี หรือว่าที่คณะกรรมมา
 ธิการเตรียมไว้บ้างที่จะเอาได้ก็ดี จึงมีปัญหาคือจะครอบครัวหมกหรือ
 ไม่ สำหรับตัวข้าพเจ้าเองก็อ้างได้ว่ามารดาที่จะเค้นนั้น ถ้าแม้ว่า
 อย่างผู้แทนราชอุรังจังหวัดสงขลา จะเห็นข้อข้อความ ถ้าจะเป็นข้อ
 ความเป็นที่ข้าพเจ้าร่างนั้นก็จะมีข้อความ และข้าพเจ้าอยากจะให้
 คล้ายกับว่า ถ้าสภาฯ เห็นสมควรที่จะมีมาตรา ๕ ก็จะมีข้อความ
 เช่นนี้ได้ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลมีอยู่แต่ก่อนใช้ประมวลกฎหมาย
 นี้ให้ เป็นไปตามกฎหมายเดิม ถึงแม้ว่าสภาฯ จะเค้นลงเป็นมาตรา ๕
 ก็ยังหาได้คือปัญหาที่ข้าพเจ้ากล่าวเมื่อก่อนแต่ก็ไม่ เช่นสามีมีเมีย ๕ คน
 และไปจดทะเบียนหนึ่งคน อีกสามคนจะเป็นอย่างไร เวลาเมื่ออยู่
 เมื่อตาย จะจดทะเบียนอย่างไร ถ้าแม้ว่าสภาฯ จะขอพระราชบัญญัติ
 จดทะเบียนครอบครัว ซึ่งเราจะพยายามให้มีบทเฉพาะ กัดขึ้นแล้ว
 ข้าพเจ้านึกว่าจะแก้ความชัดของตามที่ท่านผู้แทนอังกฤษ ได้ยกขึ้นมา
 กล่าวนั้นเหมือนกัน แต่ที่ว่าสภาฯ เห็นความจำเป็นที่จะตั้งถ่วงไว้
 จริง ๆ เป็นแต่ฎีกาหมายนได้มีผลย้อนหลังก็ได้เหมือนกัน ในคณะ
 กรรมมาธิการก็เห็นความยากลำบากอยู่บ้างเหมือนกัน ในกฎหมายระเบียบ

* หน้าโค มท.ใหม่เราจะทำได้เป็นอย่างดี อย่างหนึ่งอย่างใหม่ ก็เป็น
 ข้อกฎหมายที่ยากอันหนึ่งคงต้องปรึกษากันหลายท่านได้พูดมานะ ถ้าจะมีได้
 สำหรับภาคแรกก็ไม่ใช่การดังมาก ข้าพเจ้าขอให้ท่านเข้าใจว่าข้อ
 ยากจะเกิดจากบรรพช. ก็ยังไม่หมดไปเช่นเคยอีกเหมือนกัน เพราะ
 ฉะนั้นจึงมีปัญหาคือ ถ้าสภาจะรอดสักหน่อย เราไปได้หมดเฉพาะภาค
 ในเรื่องกฎหมายจดทะเบียนครอบครัว ข้าพเจ้านึกว่าก็จะใช้ ได้เหมือน
 กัน และคงจะมีความค้ำกั้นผู้แทนราษฎรจังหวัดดังกล่าวเมื่อ
 เกิดระบบบริบูรณ์ทุกอย่าง ก็คือเราจะต้องพยายามมีคดีปัญหาทุก ๆ แห่ง
 ไม่ให้เกิดขึ้นเลย เพราะปัญหาจำนวนมากมายืดเยื้อกัน เกี่ยวกับเมืองไทย
 เรามิเคยหลายคน เป็นกรรณมากรถาปนหลายอย่าง ถึงเราจะได้จก-
 ทะเบียน และผลจะย้อนหลังแก่ไทย ข้อนี้ข้าพเจ้าเข้าใจจากกฎหมาย
 เราจะต้องบัญญัติได้ ในแห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ยังเป็น
 ผู้เมื่อยกันมาก่อนจดทะเบียนตามนี้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่มื่ออะไรอื่น
 ที่จะกล่าว นอกจากจะรอดความเห็นของสภาว่าเราจะเคิมกฎหมาย
 ซึ่งอีกภาคหนึ่งมีข้อความอย่างที่คุณหลวงผู้แทนราษฎรจังหวัดดังกล่าว
 หรืออาจมีข้อความคล้าย ๆ กับที่ข้าพเจ้าได้ร่างมานี้ แต่ข้าพเจ้าจะ
 ขอเรียนอย่างที่ได้กล่าวมาแต่อย่างใด ถึงจะได้เข้าไปก็ยังไม่หมด เพราะ
 ฉะนั้นเราจะเอาได้ ที่ไหนก็

พระยานิศาสดศรีไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 กล่าวไว้ มีมติว่าปรึกษากันถึงกฎหมายมีผลย้อนหลัง ข้าพเจ้า

รอยยิ้มว่า ถ้าไม่มีบทเฉพาะกาลแล้ว กฎหมายนี้จะมีผลย้อนหลัง
 เพราะเหตุไร เพราะการกระทำไม่ใช่เป็นการกระทำที่ดำเนินไปแต่
 เป็นการกระทำต่อเนื่องกัน ๆ ไป ถ้าเราจะรอกฎอย่างอื่น ๆ ว่า
 สัญญาตั้งราว ออกนอกประเทศเป็นสัญญาที่สอดคล้องกฎหมาย แต่
 โทษแต่ไร พอออกกฎหมายอันนี้ เป็นคนไปไม่ให้ตั้งราว สัญญา
 เดิมกลับไรไม่ได้ ในเรื่องผิดเมียนกัเช่นเดียวกัน การเป็นผิดเมียน
 จริง กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังว่าการเป็นผิดเมียนนี้สอดคล้องกฎหมาย
 หรือไม่ เช่นเหตุหย่าจากกัน แยกกันอยู่ ตามกฎหมายกำหนดแยกกัน
 อยู่ไม่ได้ เมียนจะมาฟ้องขอแยกจากผิด เพราะมีโรคความกฎหมายเก่า
 ไม่ได้ เช่นมีโรคอะไรชนิดหนึ่งก็อาจหย่าได้เป็นคนเช่นนี้แล้ว ผิด
 เมียนเก่า ๆ อาจมาขอฟ้องร้องศาลอ้างเหตุหย่าตามประมวลใหม่ได้
 หรือไม่ นี่เป็นปัญหากฎหมายย้อนหลังได้หรือไม่ การเป็นผิดเมียนไม่
 มีผลย้อนหลัง แต่การภายหลังแล้วเรื่องเหตุหย่านี้มีมากมายนัก
 เช่นเรื่องเงินทอง ดินดมรดก ทรัพย์สินส่วนตัว เราใช้กฎหมายเก่า
 หรือกฎหมายใหม่ต้องมีบทเฉพาะกาล ถ้าหากพบเพียงว่าบทเฉพาะ
 กาลจะเอาได้ ทนหรือก่อนคดีจะมีเป็นของแม่ และผู้ ที่เห็นว่าไม่ควรจะมี
 แล้วผู้หนึ่งจะต้องไปเข้าโรงเรียนใหม่

นายสรอย ญด่าปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดด่าปาง กล่าวว่
 การที่จะให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ในการ ออก กฎหมายเป็น ของ ส.ก.ญ.
 หนึ่งเหมือนกัน ในการที่มีผู้เสนอนี้มานั้น ข้าพเจ้าก็เห็นสอดคล้อง เพราะ

เหตุว่าแม่บทบรรพ ๕ เป็นแม่บทใหญ่ เราจะไปได้ไว้ ที่อื่นไม่เป็นการ
 สมควร วิธีการร่างกฎหมายต้องเป็นเช่นนั้น จะไปได้ไว้ ที่ไหน ๆ ซึ่ง
 ไม่ใช่แม่บทใหญ่เห็นไม่เห็นชอบด้วย เราเป็นผู้เมียกันมาแต่ก่อน แล้ว
 ผู้เมียหย่าร้างกัน จะเอาตามกฎหมายไหน จะมาแบ่งดินแดนไม่ได้ ไม่ใช่
 กฎหมายบรรพ ๕ แล้ว จะทำอย่างไรก็ยอมเป็นปัญหาอย่างที่ทำรัฐ-
 มนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กล่าวมาแล้ว เป็นหลักในการ
 ร่างกฎหมายควรจะเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้าก็เห็นว่ากฎหมายของเราได้
 คำเนินมาแต่อย่างนั้นแทบทุกบรรพ อย่างที่ผู้แทนัดถนนครกล่าวแล้ว
 เมื่อครั้งของว่างไว้ ที่แม่บทใหญ่เป็นทางที่ถูกต้องแล้ว ข้าพเจ้าไม่
 ยอยากจะว่าท่านกรรมาธิการเป็นคนดี ข้าพเจ้าอยากจะว่าท่านมีอำนาจ
 ไม่ยอมได้ ขอให้ท่านกรรมาธิการคิดดูอีกครั้งหนึ่งว่าจะเอาไว้ ที่นี้
 หรือว่าที่อื่น

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวถึง ข้าพ
 เจ้าต้องขอขออนุญาตที่ประชุมนี้ให้พิจารณาจนหนักหน่อย ท่าน
 กรรมาธิการได้กล่าวเนื่องจากที่ข้าพเจ้าได้เสนอในที่ประชุม เนื่อง
 จากกฎหมายจะยอมหรือไม่นั้น กรรมาธิการผู้หนึ่งบอกว่าไม่
 ยอมหลัง ผู้ที่คิดว่ายอมหลังไม่รู้กฎหมาย ที่นี้ในคณะกรรมาธิการ
 นั้นเองอีกผู้หนึ่งบอกว่ายอมหลัง และกรรมาธิการสองคนก็ยังมี ความ
 เห็นแตกต่างกันเช่นนั้น ก็จะมีใครไม่รู้กฎหมายคนใดคนหนึ่งก็อาจเป็น
 ได้ ในคณะกรรมาธิการนี้ ข้าพเจ้าได้เสนอแล้วว่าได้ไม่ได้เกี่ยวกับกรร

จกทะเบียนอย่างเคย เพราะกฎหมายฉ้อโกงเราเกี่ยวกับสิทธิ
และหน้าที่ซึ่งจะรับผิดชอบกัน เพราะกฎหมายฉ้อโกงใหม่ที่เราได้
เปลี่ยนนโยบายหลายอย่าง เช่นเรื่องอำนาจฟ้องร้อง อำนาจปก-
ครองรักษา การรับบุตรบุญธรรม มีมากมายซึ่งได้เปลี่ยนไป เพราะ
เหตุฉะนั้นถ้าเราไม่มีนิติให้เป็นการแน่นอนยิ่งขึ้นหรือไม่เพียงไร
แล้ว จะทำให้ความยุ่งยากเกิดขึ้น ให้โทษแก่ประชาชนทั่วไป
ด้วยเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าคิดว่า ราคาค่าของข้าพเจ้าที่กล่าวเป็นเรื่องत्मผล
ยิ่งขึ้นหรือไม่เป็นน้ำหนักที่น่าฟังมาก และเท่าที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไป
จะว่าข้าพเจ้าไม่รักกฎหมาย ข้าพเจ้าก็ยอม

พระอัครมวงนิพนธ์ กล่าวว่า ข้อความที่ท่านดำริถึงกตกร
ขอแก้ไขเพิ่มเติม ข้อความที่ท่านกรรมาธิการขอเพิ่มเติมก็ดี คู่ท่านอง
ก็จะลงรอยกันได้ก็ เพราะฉะนั้นมีปัญหาลักษณะเดียวที่จะเข้าใจได้ใน
พระราชบัญญัตินี้หรือจะไปได้ในพระราชบัญญัติจดทะเบียน เพราะ
ฉะนั้นข้าพเจ้าขอเรียนท่านทั้งหลายว่า ข้อความนี้เป็นข้อความสำคัญที่
ที่เราได้ตกลงกันแล้ว เราจำเป็นจะต้องเพิ่มอย่างแน่ๆ ไม่ต้องพูด
ถึงปัญหาอื่นหรือไม่อื่นหนึ่ง พูดถึงปัญหาอื่นหนึ่งจะกระทบ
ห้จะอันหายน้อยไม่ เพราะฉะนั้นควรมีแต่ข้อความอื่นหนึ่งจะได้ลงไป
จะได้ในที่ใดข้าพเจ้าขอเสนอว่า ขอให้เลื่อนไปพิจารณาพร้อมกับ
ท่านกรรมาธิการเสียในวันอื่นดีกว่า เพราะฉะนั้นท่านผู้ใดเห็นด้วยก็
ขอให้รับรองข้าพเจ้า

ขุนพิเคราะห์คดี นายทองม้วน อัครถาวร รับรอง

หตวง ธรรมนิติปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าว ว่า ท่าน
ประธานกรรมการเดินขอในฉันทก่อนท่านกยอมรับแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า
ท่านเดินขอในนามของ คณะกรรมการ - เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจ
ว่าท่านไม่ได้เดินขอในนามของตัวท่านเอง คณะกรรมการคณะนั้นควร
จะรับผิดชอบร่วมกัน อีกประการหนึ่งท่านประธานฯ ได้กล่าว ว่า ถ้า
หากอ่าจะเต็มควรจะเต็มอย่างที่ท่านว่าแต่ก็ก็มีข้อความอย่างเดียวกัน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า มีผู้เดินขอให้ตั้งบัญชี
ไปให้กรรมการพิจารณาใช้หรือไม่

พระสุธรรมวิจิตร กล่าว ว่า ถูกแล้ว

หตวง ธรรมนิติปริชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา กล่าว ว่า
ข้าพเจ้าขอคัดค้านว่าควรพิจารณาได้ ในบัดนี้ เพราะเหตุว่ากรรมา
ธิการกับสมาชิกก็ดูเหมือนว่าจะไปตกลงเรียบร้อยแล้ว ที่ท่านประธานฯ
กล่าวก็มีข้อความไปคล้าย ๆ กับของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าท่าน
กล่าวเป็นการยอมรับรองว่าควรจะมีข้อความเพิ่มเติมแล้ว ส่วนปัญหา
จะมีที่ไหน ดูเหมือนว่าท่านจะไม่ชัดซึ้งแล้วเหมือนกัน เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าขอเดินขอว่าข้อความนี้ควรจะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ ก็เพราะ
เหตุว่าข้าพเจ้าเอาหลักฐานของท่านประธานฯ นั้นเองมาอ้าง ท่านอ้าง
ถึงเรื่องการนับเวลาจากยุค กฎหมายอาญามีว่าดังนี้ มาตรา ๓๕ "กา
หนดเวลาที่ผู้กระทำความผิด ต้องจำคุกตามคำพิพากษานั้น ท่านเห็นชอบที่

มันต้องคุมจริง มาในคดีเรื่องมัน แต่ก่อนได้พิพากษาโทษรวมเข้าใน
 กำหนดโทษตามคำพิพากษานั้น เว้นไว้แต่ถ้ามีความปรากฏในคำ
 พิพากษาตั้งเป็นอย่างอื่น จึงให้กำหนดตามที่อ้างไว้ในคำพิพากษา
 เจ้าใจว่าไม่ใช่กฎหมายบทหนึ่ง แต่เป็นกฎหมายบทหนึ่ง ถ้าเจ้าใจไม่
 พบว่าให้นับวันต้องระงับแล้ววันที่ของคำพิพากษาเป็นต้นไป คูเหมื่อน
 มาตราไหนจำไม่ได้เสียแล้ว โดยเหตุนี้แหละเมื่อกฎหมายลักษณะ
 อาญาจะให้บัญญัติหรือความซึ่งควรจะเป็นหลัก ๆ อยู่แล้ว บัญญัติให้
 หลักใจ ก็คือความธรรมดาว่าคงถึงตายจะต้องนับวันต้องระงับแล้ววันที่
 เราจำคุกเป็นต้นไป เว้นแต่จะมีคำสั่งไว้ในคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น
 เพราะฉะนั้น ถ้อยคำที่ท่านกล่าวนั้นก็ย่อมเป็นคำสั่งนับวัน ถ้อยคำของ
 เจ้าใจ

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ ตามนี้ ในชั้นต้นขอให้
 ลงมติว่าจะเดิมความมาตรา หรือไม่เสียก่อน เพราะเหตุว่าเป็นเรื่อง
 ใหม่ คือความธรรมดาการพิจารณาระดับชั้น พิจารณาเรียงตาม
 ลำดับ ฉะนั้นเพราะมาตราที่มีคำแปรญัตติหรือที่มีการแก้ไขเท่านั้น ใน
 ข้อบังคับ ไม่มีเลยทำให้เดิมข้อความ ดังอีกได้ ในเมื่อไม่มีผู้แปรญัตติ
 เพราะฉะนั้นรายชื่อนั้นเจ้าใจว่าเป็นเรื่องใหม่ แต่ว่าในข้อบังคับ
 มีว่า เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติให้เป็นอย่างอื่น เจ้าใจอยากจะขอมติ
 ที่ประชุมเสียก่อนว่า เราจะยอมให้เดิมมาตรา หรือไม่ ถ้าหากว่าที่
 ประชุมยอมให้เดิมแล้ว เราจึงค่อยพิจารณาว่าเดิมว่าอะไรอีกครึ่ง

หนึ่ง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะให้ตั้งมติว่าเราขอไม่ให้เดิมมาตรา ๕ และ
อีกมาตราหนึ่งหรือไม่ ใครเห็นว่าควรจะได้เดิม โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิยกยกมือ ๓๕ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควร
ได้เดิมโปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิยกยกมือ ๓๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ เป็นอันว่าให้เดิมมาตรา
อีกมาตราหนึ่ง ท่านต้องอ่านคำที่เด่นออกมา

หอดวงจันทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี กล่าวคือ มาตรา
๕ ซึ่งข้าพเจ้าขอให้เดิมมีข้อความดังต่อไปนี้ “มาตรา ๕ การสมรสซึ่ง
มีมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายนี้ก็ดี สมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแต่
การสมรสนั้นก็ดี ท่านว่าไม่ อยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมาย”
วรรค ๒ “ถ้ามีภริยาซึ่งการสมรสสมบูรณ์ตามกฎหมายเท่านั้น จะ
ขอให้บันทึกการสมรสของคนในทะเบียนสมรสก็ได้ ถ้าได้บันทึกแล้ว
ท่านว่าแต่บัดนี้ไปให้ ใช้บทแห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ แต่ทั้งนี้
ไม่เป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกหรือสิทธิซึ่งได้ ไว้ก่อนแล้ว”

นายพัก ณ สงขลา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์ กล่าวคือ
ในการที่เพิ่มเติมนี้เป็นข้อความที่ยาว และเขียนเข้าไว้ในขณะที่
ร่างพระราชบัญญัติเป็นทำนองที่ไม่ใช่เป็นประมวล ความที่กรมการ

เด่นอกไม่แน่ว่าจะได้ พิจารณา โดยรอบคอบ ทั้งของสมาชิกเด่นอกใหม่
ว่าจะพิจารณา โดยรอบคอบทำงานเองเดียวกัน ความจำเป็น ในการที่จะ
ออกกฎหมาย ในอนันนั้นไม่สู้จะเหมาะนัก เพราะต้อง ออกพร้อมกัน
เพราะประมวลอื่น ๆ ก็ยังมีอีกหลายฉบับ ที่ว่าเอกราชจึงจะสมบูรณ์
นั้นขอให้กรรมการพยายามทำงานให้สำเร็จอีกครั้งหนึ่งเกิด และท่าน
สมาชิกท่านคง ไม่พยายาม หลวงเหนียวให้อะไร ออก ไปโดยไม่แน่ใจ
ที่อะไรไม่ถูกต้องเรียบร้อย ข้าพเจ้ารับรองให้ท่านส่งไปให้กรรมการ
พิจารณาให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่ง

นายทองอยู่ พุ่มพุ่ม รุณวดีศรีคุณเดย รับรอง
ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่ามีผู้รับรองว่าขอให้ส่งคำ
แปรญัตติไปให้กรรมการ ให้พิจารณาเสียให้รอบคอบอีกครั้ง
หนึ่ง เพราะเหตุว่าเวลานี้เป็นเวลาที่เราไม่ได้ พิจารณาให้ละเอียด
เป็นร่างที่ยืดยาวมาก

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร กล่าวว่ามี
กรรมการยอมรับไปพิจารณาก็ไม่ขัดข้อง

ก. ยูเกียง ทองดงยา ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี กล่าว
ว่า ตามข้อบังคับ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านสมาชิกผู้นั้นจะเด่นอกไม่ได้เป็น
อันขาด เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น หมายความว่าเฉพาะ
มาตรานี้ ถ้าว่าตามทางที่ถูกแล้วกรรมการต้องเด่นอกมาแต่
สมาชิกแปรญัตติ และดูเหมือนว่ายอมให้สมาชิกแปรญัตติได้แล้ว

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผ่านมาไป
แล้ว คือถ้าไม่อย่างนั้นจะต้องพิจารณาข้อหลังไปอีก ๕ มาชิกผู้ขอ
แปรญัตตินั้น ไม่รับรองในการที่จะส่งกรรมาธิการอีกครึ่งหนึ่ง

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมาธิการ กล่าวว่ กรรมาธิการ
ไม่รับรอง กรรมาธิการจะรับใช้สภาฯเต็มอ ถ้าหากว่าชอบด้วยมติ
ของที่ประชุม

อนุวรัชฐ์คุณเดทย ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าว
ว่ เรื่องนี้เราก้ได้ลงมติไปแล้วว่แปรญัตติได้ ทั้งจริงว่ตามที่ถูก
แล้วแปรไม่ได้ที่เดียว เพราะเราได้ มีกำหนดการแปรญัตติได้ก่อน
แล้วแล้ว แต่ประธานคั้งปัญหาบอกว่เดี่ยวน้ได้ มีผู้เสนอขึ้น เพราะ
ฉะนั้นเมื่อข้อบังคับว่ ถ้าเราจะดำเนินการใหม่ก้ได้ ถ้าหากว่ที่ประ
ชุมได้ลงมติเป็นอย่างอื่น แล้วมติข้งเมื่อก้ให้แปรญัตติได้แล้ว
เรื่องมีทางเดียวว่ ต้องส่งไปให้กรรมาธิการได้ ไม่มีใครคัดค้าน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ข้าพเจ้าจะให้ลงมติเสีย
ท่านผู้ใดเห็นว่ควรจะส่งปัญหาไปให้กรรมาธิการพิจารณาอีกครึ่ง
หนึ่ง ไปรคยกมติอื่น

มีมติสมาชิกมื่อ ๕๘ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ท่านผู้ใดเห็นว่ไม่ควร
จะส่งไปให้กรรมาธิการ ไปรคยกมติอื่น

มีมติสมาชิกมื่อ ๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ เป็นอันว่าส่งค่าแปรรูปคดี
ไปให้กรมการพิจารณาอีกครึ่งหนึ่ง

นายเนย ตัญญา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวคือ
คดีนี้เป็นคดีใหม่ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าสมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะเสนอ
แปรรูปคดีเช่นนั้นได้ เพราะฉะนั้นขอให้สภาฯ กำหนดว่าจะส่งแปรรูป
คดีเช่นนั้นให้แก่กรมการภายในกี่วัน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ เราส่งค่าแปรรูปคดีเข้า
มาในเรื่องเฉพาะเรื่องที่เราพิจารณากันอยู่นั้น เราเสนอแปรรูปคดี
ขึ้นมาเช่นนั้น กรมการจะส่งได้เมื่อไร พรุ่งนี้ได้หรือไม่ เราจะได้
ประชุมกันในตอนค่ำ

ขุนศรีสุวิกรมเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าว
คือว่าจะทำอย่างไรที่สมาชิกผู้หนึ่งเสนอขึ้นมาใหม่ไม่ได้ เว้นแต่จะได้
รับมติของที่ประชุม คือว่าท่านประธานฯ ต้องมาขอมติที่ประชุมเสีย
ก่อนจึงจะทำอย่างนั้นได้ มติที่แต่ไปเฉพาะเรื่องเดียวเท่านั้น ถ้า
หากว่าที่ประชุมไม่เห็นชอบด้วย สมาชิกผู้นั้นก็ส่งไปไม่ได้

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวคือ เป็นอันว่าถ้าอย่างนั้น ถ้า
เสร็จเมื่อไรจะนำมาเสนอเมื่อนั้น ถ้าหากว่ายังไม่เสร็จก็พิจารณากัน
ต่อไป พรุ่งนี้ที่พิจารณามรรพ๑ ส่วนข้อที่ว่าส่งค่าแปรรูปคดีไป
ให้กรมการแก้ไข เมื่อแล้วเมื่อไรก็เสนอเมื่อนั้น เราจะได้พิมพ์
แจกสมาชิกทั่ว ๆ กัน

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๕๐ นาฬิกา

ทองอินทร์ ภูวิพัฒน์
เฉลิมยศ หงสประภาส
หลวงพิพัฒพลกาย
มงคล รัตนวิจิตร
กิมเส็ง สันธเสก
จ้ง จรุงจิตร
พระไพศาลเวชกรรม
หลวงนรินทร์
สวัสดิ์ ชูระเวส

ตรวจแล้ว ๑๕/๖/๗๒

นายปพาฬ บุญ-หลง
ประเสริฐ บัณฑิตสุนทร
กนิ จุฑะรพ
เลียงฮ้อ ศรีสุชาติ
บุญช่วย สุนทรหมัด
นายศรี อินทร
ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ
วิจิน สัจจะเวท
ผู้ตรวจงานการประชุม

พ.อ. ประจันต์จันท์
รองประธานคนที่ ๒ (ดงนามแทน)

คหกรรมบดี
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร